

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Становище Проводу ОУН	1
Поклін Лесі Українці	4
Привітальне слово Я. Стецька на зустрічі українців Канади і Америки	5
С. Корнич — Огляд світових подій	6
Д-р М. Кушнір — Проблеми перед нами	10
Любов Коленська — Велетні нашого письменства	14
Трагічна смерть Алли Горської	18
М. Островерха — Нова споруда культури	18
Ждан Ласовський — Хаотичні справи дня	19
Р. Драган — Люди вчорашнього дня	21
Л. Полтава — Відвідувачі в Києві	25
П. Кізко — Володимир Свідзінський	27
І. Левадний — Київ у 1921 році	28
З нових книжок — рецензії В. Гаврилюка і С. Наумович	29
Хроніка	30



ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazera — гло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50	Ф. В. Корчмарик: Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України, стор. 245	4.00
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Коссака-Охримович-Тураш, стор. 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні СРСР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ“ — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторінок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105	2.00
Ф. Одряч: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25	М. Островерха: Великий Василяннин, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, сторінок 44	0.50	М. Островерха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Островерха: Влиски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Островерха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50
В. Гришко: Панславизм в советській історіографії і політиці, стор. 37	0.25	М. Островерха: Грозна калини, стор. 132	2.00
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25	М. Островерха: Вез докору (міркування на мистецькі теми), стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Ортега-і-Гассет: Бунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50	АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ:	
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50	N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00	N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25	N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00	N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942-1952, стор. 319	2.00	L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00	I. Mirchuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00	O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	W. Dushnyek: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station

New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОШИРЮЙТЕ „ВІСНИК ООЧСУ”!

ВІСНИК



СТАНОВИЩЕ

ПРОВІДУ ОРГАНІЗАЦІ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (ОУН)

УКРАЇНА В БОРОТБІ ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ

Світ, а в ньому й поневолена більшовизмом, новою формою російського імперіалізму, українська нація, вступила у 70-ті роки ХХ століття. Так званий Союз, останній вияв російського великодержавства з його тоталітарною комуністичною диктатурою — стоїть перед неминучим розпадом. У протилежностях розладованої, відсталі, докраю централізованої економіки, особливо під натиском національно-визвольних революційних рухів, московські деспоти брутальним насильством змагають до „злиття” поневолених Москвою націй у т. зв. советському суспільстві. Знищуючи їхні культурно-історичні надбання та традиції, розчиняючи їх у московському кітлі, КПСС у постановках 24-го З'їзду розплянує посилити терористично-насильницькі заходи для створення на московському історичному первні „єдиного советського”, а фактично російського народу.

Режим советсько-російської імперії не здібний, і не може бути здібний, на диктовані самим життям засадничі зміни в національно-політичних і економічних відносинах, бо ті зміни були б рівнозначні з її розвалом. Щоб утримати тюрму народів неподільною і зберегти свою владу, московські імперіалісти посилюють адміністративно-політичні утиски і позбавляють будь-яких прав уярмлених націй, воюючи проти національної ідеї. Український народ вступив у новий етап боротьби за свою національно-державну незалежність і за розвал російської імперії, проти т. зв. пролетарського інтернаціоналізму, яким заслонюється великодержавну політику московізму з його розпаношеним шовінізмом.

П'ЯТДЕСЯТ РОКІВ У БОРОТБІ

Понад п'ятдесят років триває боротьба української нації проти модерної форми російського та проти інших імперіалізмів — за відновлення Незалежної Соборної Української Держави. Ані лєнінський, ані сталінський терор, включно з голодовою облогою 1933 року і зорганізованим голодом 1946-47 років, ані постійне винищування політичних і культурно-творчих провідних сил нації, ані загнання в катакомби Української Автокефальної Православної і Української Католицької Церков — тієї боротьби не припинили і нації не упокорили, її духу не зломали. Засоби і способи бо-

ротьби змінювались, її напруга спадала й знову підносилась, але мета її була й залишається незмінною.

У війні 1917-21 років, що її розпочав московсько-більшевицький уряд Лєніна проти Української держави, наша нація мала проти себе одночасно чотири ворожі фронти, без жадної підтримки ззовні. Реставруючи розвалєну в національних революціях і визвольних війнах тюрму народів, більшовики перетворили Україну на фікцію держави з облудною вивіскою УССР, а фактично на частину колоніального витвору т. зв. СССР — найбільшого парадоксу половини ХХ стол., доби деколонізації.

УССР не є ніяким продовженням Української держави, що постала була з волі свого народу в національній революції 1917-21 років. Так звана Радянська Україна — це московська колонія, як це окреслюють її теж українські патріоти в Україні. Після упадку Української Держави, що існувала як Українська Народня Республіка, Гетьманська Держава і знову УНРеспубліка, ще кілька років тривав збройний змаг нашого народу за здійснення національної ідеї у своїй незалежній соборній державі. З новою силою відновився той змаг проти гітлерівської Німеччини, яка в другій світовій війні пробувала перетворити Україну на свою колонію. В перші дні війни між недавніми союзниками Німеччиною і СССР Українські Національні Збори 30 червня 1941 р., скликані за почином Організації Українських Націоналістів, проголосили у Львові Акт Відновлення Української Держави. Для продовжування збройної боротьби за УССР та в реакції на німецькі репресії проти революційно-самостійницьких сил, українська нація з почину революційної ОУН виловила свою політичну збройну силу — Українську Повстанську Армію (УПА), яка разом з ОУН, визвольно-самостійницьким підпіллям, створила Українську Головну Визвольну Раду — УГВР, під керівництвом якої розгорнулась війна проти німецьких загарбників і московсько-більшевицьких орд. До 1953 року, вже після капітуляції Німеччини, боролася УПА з московсько-більшевицькими окупантами, що виступали в союзі з комуністичною Польщею і Чехо-Словаччиною, і, хоч у нерівному змаганні Москва вибила з рук УПА зброю, наша нація продовжує і все більше підсилює свою боротьбу в змінених формах.

ПОГЛИБЛЕННЯ І ПОСИЛЕННЯ РЕВОЛЮЦІЙНО-ВИЗВОЛЬНИХ ДІЙ

Після 20-го З'їзду КПСС, на якому проголошено тези про „злиття” націй т. зв. ССРСР, як „генеральну лінію” партії в дальшому „будівництві соціалізму”, спротив серед поневоленних Москвою народів зміцнів і поширився. Русифікаційна політика, з допомогою якої московський імперіалістичний уряд нищить їхні культурні, історичні й мовні окремішності, викликала виразний націоналістичний характер того опору-спротиву, передусім в Україні. Інтернаціональними гаслами комуністична партія і уряд прикривають обмосковлення України та інших поневоленних країн, що має за мету їх національно-політичну загладу.

Побудова т. зв. советського суспільства під опікою „старшого брата” — російського народу, ціною винародовлення інших народів, є найбільшим в історії людства злочинном. І на всі намагання московських шовіністів у КПСС „зливати” український народ із російським у т. зв. советському суспільстві — вірні сини своєї неупокореної нації відповідають словами В. Симоненка, поета національної ідеї: „Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ!”

Ці надхненні слова віддзеркалюють ідейну програму нашої нації у її змагу за державну незалежність і суверенність. Цього напевно не сподівалися московські шовіністи. Не сподівалися й відступники від національної ідеї, червоні малороси-ренегати, які — стоячи на колінах перед смертельним ворогом українського народу — заявляють свою вірність Москві і бельчочуть про те, що, мовляв, національна проблема в ССРСР уже позитивно і остаточно розв'язана (Смолич, Новиченко, Полторацький, Дмитерко і ін.). Їх і всіх інших первертнів — вислужників режиму, що — як казала Катерина II, насаджуючи в Україні малоросійство, — мають „страсть к чинам и особливо к жалованию”, — назвав В. Симоненко „байстрюками катів осатанілих”.

Молоді національно-творчі сили України, що з гордістю називають себе українцями, ставлять все рішучіший спротив російській шовіністичній політиці з її програмою зміцнення і поширення московського колоніального царства під фальшивою вівіскою Советського Союзу. „Національний гордості великоросів” (В. Ленін) вони протиставляють свою, українську національну гордість, не вагаючись в ім'я своєї Батьківщини

~~~~~  
 "VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four  
 Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.  
 Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,  
 New York, N. Y. 10003

„каратись, мучитись, але не каються” по мордовських концтаборах і на далеких засланнях.

Цей ідейно-політичний спротив, який все виразніше виявляється в творчості молодого покоління України наших днів, є наслідком і відгомонам грандіозної революційно-визвольної, політичної і збройної боротьби УПА та революційного підпілля — ОУН. Тоді український визвольний націоналізм змобілізував наш народ до цієї боротьби і зреалізував на практиці ідею спільного фронту уярмлених націй проти російського і німецького імперіалізмів, створивши в лісах Житомирщини організаційні підвалини під Антибольшевицький Блок Народів — АБН. Революційно-визвольна концепція одночасних, координованих повстань і розвал російської імперії зсередини стала панівною і її піднесла сучасна молода генерація України у своїй політичній та літературній творчості.

Період 1942-1953 років за схематичним поділом одного з сучасних теоретиків визвольної боротьби в Україні можна назвати періодом всенародного повстання, період 1953-1959 років — періодом страйків, масових акцій в'язнів у концтаборах, які, будучи синхронізованими, охопили б всю імперію. Зреорганізувавши систему концтаборів, Хрущов на якийсь час врятував Росію-імперію. У третьому періоді, що почався в 1959 році і триває донині, центр ваги всієї боротьби, що виявляється у масовому опорі та в зудах з окупантом (Новочеркаськ, Донецьк, Краматорськ, Дніпропетровськ, Одеса, Львів, Київ і ін.), у виступах робітників і студентської молоді, — поширюється на всі українські землі. Цей різновидний ідейно-політичний бій, що його очолює молода національна генерація, спирається на питомо українських первняк, культу славної минувшини України, виразно протиставляючи Київ, як вічне, священне місто України, — Москві, як живому символу зла, антилюдяності, поневолення інших народів і захланного імперіалізму та колоніалізму. Одночасно з діяльністю молодих у ділянках культурній, мистецькій і літературній, підсилюється безкомпромісова дія націоналістичного підпілля — дія ОУН, виявляючись у різноманітних формах, зокрема в конкретних зудах із ворогом, у масовій мобілізації довкола національної ідеї широких верств народу, що скріплює і надихає ідейний, культурний фронт. Отже, наша нація бореться за збереження своєї субстанції, за досягнення своїх ідеалів в усіх ділянках органічного її буття — історичній, традиційній, культурній, господарській, політичній; за право вірити в Бога і славити Його у своїх церквах, за соціальну справедливість, за людську гідність, топтану і зневажану московськими варварами.

Міт і легенда Золотоверхого Києва стає сьогодні мобілізуючою протимосковською соборницькою силою.

Молоді письменники, поети, мистці, науковці в своїй творчості, звертаючись до забороненої й нищеної духовної спадщини „Січі — оборонця вольностей українського народу”, формують і вирізняють на базі традицій національно-політичну ідеологію. Прийшла „зрілості пора”; на поверхню життя, охоплюючи все шир-

ші кола народу, виходить із нестримною силою нівечена протягом півстоліття національна думка. Захищаючи в боротьбі свою власну програму Суверенної Самостійної України, наша нація усвідомлює, що в Києві, а не в Москві, як висловився молодий поет, „з-поміж світил — тисячолітніх грон тут піднялась твоя Свята Держава”.

Арешти і переслідування національних діячів культури викликають широку хвилю протестів у різних містах України. У загальному русі, в обороні прав людини кристалізується змаг за історичні права України, за її державну незалежність, все виразніше розкривається політичний зміст боротьби. Як чоловіки, члени ОУН-УПА, так і жінки-героїні УПА-УЧХ, що 25 років поневіряються в російських катівнях-концтаборах, стали для молодого покоління живими зразками і прикладами невгнутости нашої нації.

Боротьба ведеться за повноту державно-суверенного життя нації з усіма виявами національного духу її генія. За повну свободу всіх її творчих виявів, що збагатили й збагачують світову скарбницю культури, а тепер московські окупанти представляють їх як „творчі вияви” безликого „советського” чи російського народу. За суверенне право нації акумулювати шляхетні ідеї і надбання людського генія інших націй, перетоплювати їх у духовому горні національного клімату і збагаченими повертати в світову скарбницю людства.

#### УНІВЕРСАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

Істотним для ідейних засад програми визвольної боротьби України є її універсальний характер, її глибоко-людяний зміст, національний принцип організації світу, повнота людських прав і справедливости. В цьому основна відмінність національно-визвольного змагу, як і всіх суспільно-політичних процесів в Україні, від опозиційних течій і рухів в етнічній Росії. Протирежимові опозиційні сили, як і спротив режимові в Росії, не порушують підвалин московського колоніального царства, яке, спираючись на „великорусську гордість”, загарбувало і „возз'єднувало” території сусідніх народів, щоб створити „великий і єдиний російський народ”, що його большевики, приховуючи свої імперіалістичні цілі, називають „великим советським народом”. Опозиційні групи Росії домагаються лише соціально-політичних реформ у неподільному ССРСР, зчонайбільше говорять про „федеральний устрій” майбутньої Росії, очевидно, на чолі з „великим російським народом”, що є лише димовою заслоною, щоб ще раз обманути й накинати ярмо на поневолені Москвою народи.

Українські національно-визвольні сили, борючись за те, щоб їх народ став дійсним господарем на своїй землі, програмують відновлення національних суверенних держав, завойованих і силою залучених большевиками в російський імперіалістичний комплекс. Боротьба ведеться за те, щоб звільнити народи цих країн від національного, соціального, культурно-релігійного поневолення, терору імперіалістичної Москви і забезпечити

#### ВІРШІ З УКРАЇНИ

Василь Стус

\*\*  
\*

Отак живу: як мавпа серед мавп  
чолом прогрішним із тавром зажури  
все б'юся об тверді камінні мури,  
як їхній раб, як раб, як нищий раб.  
Повз мене ходять мавпи чередою,  
у них хода поважна, нешвидка.  
Скажитесь легше, аніж будь собою,  
бож ні зубила, ані молотка.  
О, Боже праведний, важка докука —  
сліпорожденним розумом збагнуть:  
ти в цьому світі — лиш кавалок муки,  
отерплий і розріджений, мов ртуть.

X. 1968

їм можливість вільного й необмеженого розвитку, якими користуються інші народи, ще не поневолені комуністичними змовниками. Взаємини між народами, що визволяться з московської неволі, мають бути побудовані на рівності, взаємоповазі, невтручаннях у внутрішні справи сусідів, на мирі і приязні суверенних, ні від кого незалежних держав у їх етнічних межах.

Нинішній стан у т. зв. Советському Союзі багато чим нагадує передреволюційні часи в царській Росії. Бюрократичний централізм великодержавної політики сучасних московських імперіалістів із їх мертвотною догматикою марксизму-ленінізму і сталінізму, до якого повертається нинішнє советське керівництво, гальмує економічний розвиток цієї штучно створеної державної потвори. Вихолощені з будь-яких творчих ідей, ленінсько-сталінські догматики, борючись усіма засобами за утримання своєї влади, не можуть вийти з фатальних протилежностей поміж імперіалізмом, тоталітаризмом, утопічним комунізмом і зростаючими прагненнями поневолених народів до свободи і незалежності. Що далі, то більше поширюється прірва між системою московсько-большевицької диктатури і народами, яких вона терором тримає в лабетах фізичного й духового рабства.

Сучасна національно-визвольна боротьба українського й інших уярмлених Москвою народів є лише прологом грядучих національних революцій-повстань, які розвалить трухляву систему монструального московського царства і випустять на волю ув'язнених у цій тормі народів людей. Тоді відкриється в світовій історії нова світла сторінка у взаєминах між народами, на принципах державної незалежності і взаємного респекту та довір'я.

(Закінчення в наступному числі)

## 10.000 УКРАЇНЦІВ ЗСА Й КАНАДИ СКЛАЛО ПОКЛІН ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

29-го й 30-го травня відбулась в Клівленді ХХІІ зустріч українців Америки й Канади в честь Лесі Українки.

Програма ювілейних святкувань почалась Панелем Студіюючії Молоді ім. Миколи Міхновського в Парма Меморіал Голд, де в передполудневих годинах відбулась виставка експонатів з життя і творчості поетеси, як також пресова конференція. Головними доповідачами Студентського Панелю були: проф. д-р **Богдан Романенчук**, студент **Аскольд Лозинський** і проф. д-р **Марія Овчаренко**.

Національна Маніфестація почалась о год. 2-ій релігійними відправами біля пам'ятника поетеси в сослуженні Владик **Андрія** з Нью Йорку і **Григорія** з Чикаго. Співали злучені хори українських православних парафій. Програмою провела голова Централі Об'єднання Жінок ОЧСУ мгр **Уляна Целевич**, українськомовним доповідачем була проф. д-р **Марія Овчаренко**, а англомовну промову виголосив конгресмен **Чарлз Ванік**. Капеля Вандуристок СУМА з Дітройту під кер. маестра **Петра Потапенка** виконала низку пісень до слів Лесі Українки і вшанувала 45-ліття смерті Головного Отамана „Піснею про Петлюру”. Хорову рецитацію творів Лесі Українки виконали старші юначки СУМА. Далі йшов Салют Молоді СУМ Америки й Канади, урочистий похід прапороносних колон, представництв організацій Америки й Канади перед пам'ятником поетеси й складення вінків у стіп статуї.

Увечері в концертній залі Парма Сеньйор Гай Скул розпочався Ювілейний Концерт виступом дівочого ансамблю „Діброва”. Промовляв конгресмен **Джеймс В. Стентон**, а від управи міста Парми вітав присутніх, п. **В. Шінка**, від Комітету Національностей п. **Ралф Перк**. Привіти від Світової Ради НТШ й від УВАН виголосили проф. д-р **Євген Вертипорох** і проф. д-р **Василь Омельченко**. Українськомовну промову виголосив проф. д-р **Богдан Романенчук**. Програму цієї імпрези вів мгр **Богдан Федорак**.

У мистецькій програмі виступили: хори „Діброва”, „Прометей”, оркестра „Ватурин”, співачка **Інн Мадюк**, Капеля Вандуристок СУМА з Дітройту, Симфонічна Оркестра СУМА з Чикаго й Драматична Група з Клівленду. Оформлення сцени виконав **Т. Белінський**. Програму концерту закінчено виступами з'єднаних ансамблів СУМ'у Торонто під батугою **В. Кардаша**.

30-го травня святкування почались польовою Архирейською Службою Вожею, а о годині 2-ій на трибуні зайняли місця представники українського наукового, культурного й політичного світу американського, канадського й європейського теренів. Маніфестаційно-політична частина, що нею проводив студент **Ігор Оліяр**, почалась дефілядою сумівських колон та дружини „Сибірські вовки”. Учасників Здвигу вітали: д-р **Роман Малащук**, **Володимир Макар**, інж. **Леоніда Вертипорох**, **А. Дзюбанівський** — від терену Канади, а від американського терену д-р **Степан Галамай**, проф. **Іван**

**Вовчук**, мгр **Уляна Целевич**, студенти **Богдан Футала** й **Олесь Черень**. Відчитано письмові привіти від Верховного Архiepіскопа **Кир Йосифа**, Митрополита **Мстислава**, Владики **Геннадія**, Владики **Кир Ізидора Борецького**. Святковий привіт від Голови Проводу ОУН і АВН **Ярослава Стецька** передав д-р **Степан Галамай**, а **Степан Зорій** передав привіт від д-ра **Нестора Процика** — голови централі ПАВНА. Від імені Владик УАПЦ вітав ХХІІ Зустріч о. протопресвітер **О. Биковець**. На закінчення маніфестаційної частини відчитано й прийнято резолюції.

Мистецьку частину, якою провів інж. **С. Голяш**, розпочав юнацький хор Осередку СУМА з Чикаго, а мистецькі ансамблі СУМ із Торонто знову полонили серця присутніх виконанням чергових точок. Програму закінчила оркестра „Ватурин” виконанням українського національного гимну.

Резолюціями Стейту Огайо й міст Клівленду та Парми офіційно проголошено дні 29-го й 30-го травня 1971 року на цьому терені Днями Лесі Українки. Місцева американська преса, радіо й телевізійні станції широко звітували про ці святкування.

## „УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК” — ГОЛОС ПІДЗЕМНОЇ УКРАЇНИ

Читайте у лондонському „Визвольному Шляху” повний текст пересланого з України числа 4-го підпільного „Українського Вісника”: завдання цього неперіодичного видання, трагічна смерть малярки **Алли Горської** і реакція на цю смерть збоку опозиційних до влади українських елементів; ганебне судилище в Івано-Франківську (засуд **Валентина Мороза**); хроніка репресій і переслідувань української національно-свідомої молоді, яка добивається прав, належних її батьківщині; списки українських політ'язнів, які караються по більшовицьких тюрмах і таборах і багато інших матеріалів, що розкривають обличчя сучасної України, яка прагне свободи і незалежності від шовіністичної Москви.

Огляд і коментарі до окремих зміщених в цьому виданні — голосі нескорених — матеріалів подані будуть в наступному числі „Вісника ООЧСУ”.

Гарантією справжньої демократичности майбутнього ладу в українській державі є, в першу чергу, щиронародній характер українського визвольно-революційного руху, його неприкладна ідейність. Український визвольно-революційний рух зродився з надр українського народу, діє в ім'я інтересів українського народу; воля і щастя українського народу — його найвища мета.

Голова Генерального Секретаріату УГВР  
**Р. Лозовський**

Ярослав Стецько

## ПРИВІТАЛЬНЕ СЛОВО

на 22-й зустрічі українців Канади і Америки в Клівленді 30-го травня

Провід революційної ОУН вітає Вас на зустрічі, що має особливе значення. Відбувається вона в часі страшного наступу на наш народ та його Церкви. Відбувається у великі роковини геніяльної поетки, що кликала нас: „Проти надії сподіватись! Контра спем сперо!”

Цей велетень волі, духа, інтелекту саме тепер дуже актуальний для всіх борців за свою державу. В наші дні, коли Москва переслідує культурну еліту, великий речник молодого покоління Валентин Мороз, що його засудила Москва на 14 літ тюрми, мужньо і героїчно виступає в душі Лесі Українки. Він проголошує: „Істина, розігріта в душі до певного „градуса”, стає ціннішою. Знання переростає в віру. І тільки тоді людина починає жити”. Леся Українка називала цей стан одержимістю. Одержимий і скептик — споконвічні антиподи. Скептик якраз те, чого найбільше мусить боятися сучасна Україна. Основний гріх, який нам приписують — це донкіхотство, відсутність реалізму. Але в концтаборі Лук'яненко, один з Лесиних одержимих, засуджений на 15 років каторги, заявляє: „Коли б я був єдиним українцем на світі, я й тоді боровся б за Україну”.

„Кожне слово сучасних борців в Україні, — пише Мороз, — палахкотить одержимістю, фанатичною ненавистю холодних і слизких, фанатичним бажанням прискорити кінець льодовитому періодові на Україні”...

Леся навчала нас не тільки фанатично любити своє, але й ненавидіти ворога, ненавидіти Росію, окупанта, гнобителя! Всіх нас має охопити одержимість, що її проповідувала Леся Українка, „бо нічого іншого люди так не ждуть, як живого прикладу героїчної громадської поведінки. Людям потрібен приклад. Навіть у системі російського страхіливого терору таке героїчне діяння можливе, і сьогодні воно не безплідне”.

Навколо нас росте когорта одержимих, в Україні і на чужині.

Одержимий великою ідеєю нашої української суверенної Католицької Церкви, ідеєю християнства перших віків, християнства мучеників, наш Ісповідник віри, Блаженніший Йосиф Сліпий. Вистрадавшись впродовж 18 літ ув'язнення безбожницькою Москвою за Христа, він став знов в'язнем Ватиканської Держави, і через заборону її Голови, цей Мученик за віру Христову сьогодні не може бути серед нас!

Наша перша мученицька Церква, Українська Автокефальна Православна Церква з її великими Митрополитами Липківським і Борецьким, безбожницькою Москвою закатованими, належала через своїх вірних, священнослужителів і Владик до категорії одержимих ідеєю Христа і України. Складаючи покляти Лесі Українці, усвідомім собі, що цей рік є водночас ювілейним роком рідної УАПЦ, створеної українською нацією, Церкви мучеників і героїв.

Засвідчуючи вірність ідеалам великої візіонерки Лесі, піднімаємо однодушний голос якнайрішучішого протесту і осуду Москви за переслідування наших культурних творців на чолі з Валентином Морозом, Святославом Караванським, Левком Лук'яненком, Іваном Кандибою, і многими іншими, за жорстоко-варварське знущання над Катрею Зарицькою, Галиною Дідик, Одаркою Гусяк, Володимиром Горбовим, Христиничем, Гасюком і тисячами інших борців. Ми вимагаємо негайного звільнення з тюрми і концтаборів усіх, хто страждає за волю, незалежність та права людини! Увесь свободолобний світ мусить стати в їх захист! Ми вимагаємо звільнення Владика Величковського, усіх священнослужителів та вірних, які караються за Христа і Україну. Ми вимагаємо від Голови Ватиканської Держави звільнення з ватиканського ув'язнення, анулювання заборони відвідати українців за океаном першому Патріархові Української Католицької Церкви — Блаженнішому Йосифові Сліпому! Не замкнула нам уст Москва, наша нація живе, бореться і перемагає! Не замкне нам уст й сучасний Ватикан!

Папи і кардинали минаються, але наша нація і наша українська Церква, що про неї пророко на наших святих київських горах предсказав апостол Христовий, св. Андрій в словах: „Із цих гір засяє Божа благодать” — не минуться. Із Києва, нашого вічного міста, прийде для світу ця Божа благодать, з підпільного Києва, з св. Софії нашої прийде відродження християнства теж на Заході! Бо підпільний християнський, національний Київ не мирився, не мириться і ніколи не миритиметься з Москвою, ніколи не піде погубними слідами сучасного Ватикану чи інших, які договориють ся з безбожницькою, варварською Москвою.

Вже недалекий той час, коли за згодою чи без згоди Ватикану наша УКЦ буде завершена Патріархатом! Недалекій уже час єдності наших православних митрополій, як цього бажав великий Митрополит Липківський, і її патріаршого завершення. Близчий бо кожному українському патріотові православний український Владика, як ватиканський прелат!

Ворог наш, Москва, не тріумфуватиме! Правда і справедливість на нашому боці, але самі вони собою не перемагають, перемагають вони тоді, коли носії їх готові за них віддати життя! І проти надії сподіватись, як нас вчить геніяльна Леся!

У спільному зусиллі всього нашого народу, всіх уязвлених націй ми перемажемо! Ми відновимо нашу Суверенну Соборну Українську Державу через розвал російської тюрми народів. І тим самим допоможемо перемозі Божої правди на землі.

Будьмо певні: перемога за нами!

Я вітаю Вас у ці великі роковини від імені революційної ОУН, від Антибольшевицького Б'юро Народів,

С. Корниг

## ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

В останніх тижнях звітного часу можна ствердити загальне пожвавлення світових подій. Світовому громадянству докучив уже теперішній статус кво — безплідних переговорів. Докучило ошукувати самого себе, що в Парижі тривають переговори про мир з В'єтнамом, на Близькому Сході ЗСА і Москва знайдуть компроміс для підписання миру, а у Відні — чудодійну формулу роззброєння. Москалі, вірні своїй засаді „где силою взятъ нельзя, там надобна ухватка” — виявляють ініціативу. Переговори ведуть, а свої зброєння продовжують, скріплюють військові бази на Близькому Сході, розпалюють війну у Пакістані, оточують Індію і укладають нові договори з Єгиптом і Канадою.

### В З'єднаних Стейтах Америки

Цього всього має вже досить західний світ. Навіть благодухі американські „голуби миру”, зрозумівши, що москалі водять їх за ніс, стали дещо обережнішими. Навіть заслужений сенатор, „батько народу” Менсфілд дістав доброго прочухана, коли вискочив був із своїм внеском про відкликання з Європи половини американської залози в кількості 150.000 вояків. Той внесок відкинено в Сенаті значною більшістю го-

від Європейської Ради Свободи, як їх голова і як член Президії Світової Антикомуністичної Ліги!

**Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!  
Смерть російській імперії!**

**Глибокий поклін тіні великої візонерки нації нашої — Лесі Українки!**

**Честь і слава Валентині Морозові, Катрі Зарицькій, Святославу Караванському, Горбовому, Кандибі, Лук'яненкові, Християнчеві і всім, що їм немає числа, одержимим ідеєю України! Хай живе мученицька Українська Православна Церква, доземний поклін великому благовісникові київської правди святої, нашої св. Софії — Митрополитові Липківському!**

**Хай живе перший Патріарх УКЦ, каторжник впродовж 18 років російських безбожницьких тюрем і концтаборів, а тепер в'язень Ватиканської Держави — Йо-го Блаженство Йосиф Сліпий!**

**Хай живе українська національна революція — шлях до здійснення Української Правди!**

**Київ проти Москви, св. Софія проти Кремлю!**

**Під цими гаслами — перемога!**

лосів, а громадська опінія осудила старого сенатора в пресі і телевізії.

В звітному часі можна зауважити дуже повільну, але зростаючу зміну настроїв: „мовчазна більшість” прокидається і усвідомлює загрозу для ЗСА і вільного ще Заходу збоку східньої рабовласницької тиранії. Протестаційні, антивоєнні демонстрації безвідповідальних елементів не справляють уже ефекту і поступово вигасають. По двох останніх більших демонстраціях, що відбулися в квітні і на початку травня, коли арештовано коло 10.000 осіб і поліція дуже добре вив'язалася зі свого завдання, всі переконалися в безсенсовності таких демонстрацій. „Дейлі Ньюз” між іншим писав про це: „Понеділкові демонстрації дали привід конгресменові Проксмаєрові окреслити їх, як „контрпродукційні”. Та „перемога навідворот” різних помилковців, наївників і криптокомуністів повинна позбавити цілий той рух енергії, яку ще має — зокрема через те, що президент Ніксон витягас нас з війни у В'єтнамі так скоро, як тільки можливо з честю і пристойно то зробити”.

До інших клопотів ЗСА належить валютна криза, яка розпочалася з початком травня на біржах в Німеччині, Франції і Швейцарії у формі втечі від доляра. Америка сприйняла спокійно відомості про спекуляційну атаку на доляра в Європі. На Волл Стріт не помітно було особливого замішання. Попит на німецьку марку і інші валюти був нормальний. Секретар скарбу ЗСА Джан Коннеллі заявив, що девальвації доляра не буде, що вдалося опанувати інфляцію і економіка ЗСА здорова. В половині травня валютна криза закінчилась. Остаточний курс доляра залишився без змін у Франції і Британії. Вільний курс встановився в Німеччині, Голландії і Бельгії з невеликою знижкою доляра. В Швейцарії і Австрії офіційно підвищено курс франка.

Хоч до виборів в ЗСА ще відносно далеко, в країні вже фактично розпочалась інтенсивна передвиборча кампанія. Передбачають, що през. Р. Ніксон не братиме особисто участі в цій кампанії з огляду на брак часу. Загально вважа-



ють, що кампанія буде гостра і неперебірлива у засобах. У висліді виборів президента Америки в 1972 році заінтересовані не тільки американці, але й цілий світ. Москва, очевидно, хоче, щоб президент Ніксон не був перевибраний, сподіваючись, що новий президент — ліберал з Демократичної партії піде їй на руку і робитиме те, що вона буде диктувати. Зміни президента хочуть також демократи, ліберали і значна частина студентства. Перемоги през. Ніксона бажають республіканці і, ймовірно, „мовчазна більшість”. Тієї перемоги бажають всі поневолені Москвою народи і більшість їх еміграцій у вільному світі.

Тим часом виборчі шанси противників през. Ніксона — офіційно в першу чергу Демократичної партії — мізерні, з огляду на брак сильних кандидатів. Головний кандидат демократів, сенатор польського походження Едмунд Москі-Марцішевський, католик, зразив собі опінію польської еміграції в ЗСА, не виявляючи ніякого зрозуміння ані заінтересування для справ Польщі. Польська преса гостро виступила проти нього. Його поїздка в товаристві відомого москвофіла Аверела Гаррімана до Москви і зустріч з Косигінім викликала обурення серед виборців.

Сенатор Є. Бруке з Масачузетсу вважає, що Е. Кеннеді виступить як найсильніший кандидат Демократичної партії тоді, коли інші кандидати вичерпають свої сили в правиборах. Числять на те, що Кеннеді має шанси з огляду на магію свого прізвища і на підтримку негрівських угруповань. Однак, опитування виявляють, що популярність Е. Кеннеді щораз зменшується.

Черговою важливою проблемою в ЗСА є переговори з Москвою в справі обмеження атомового озброєння. Як відомо, переговори в тій справі велися у Відні. Наприкінці травня видано оптимістичну заяву про порозуміння, осяги в справі встановлення засад для переговорів про обмеження стратегічного озброєння. Однак, на тім переговори у Відні закінчились і нова рунда їх розпочалася в Гельсінках 8-го липня. Те порозуміння громадянство прийняло із задоволенням.

Наразі трудно припускати, щоб обидві сторони погодились на стримання озброєння на час

переговорів, які можуть тривати і кілька років. Адмірал Мур заявив, що ЗСА не можуть стримати розбудови нуклеарної зброї в зв'язку з тим, що Москва в надзвичайно швидкому темпі розбудовує свою нуклеарну зброю без огляду на ведення переговорів. Не підлягає найменшому сумніву, що до підписання такого договору ніколи не прийде. Переговори розчислює Москва на відтягання часу для прискіпшення зброєнь. Такі переговори, то лише московська „показуха”. Треба сподіватися, що у Вашингтоні в тих справах добре орієнтуються. Якщо б прийшло до підписання договору САЛТ, то це була б поразка ЗСА так, як є поразкою Німеччини договір Брандта з Москвою і так, як є поразкою договір Трюдо з Москвою, підписаний в часі його останньої подорожі до СРСР.

Жадний договір, як показує досвід, Москву не зобов'язує, і вона зовсім не числиться з тим, що Канада належить також до НАТО, яке має завдання оборону Заходу.

Світовою сенсацією останнього часу була ніби запланована поїздка през. Ніксона до червоного Китаю. Вузесенькі двері в китайському мурі прохилили перед тим американська спортова дружина, запрошена до Китаю для участі в змаганнях з пінг-понгу. І так почався після майже 30-літньої перерви новий етап у відносинах між ЗСА і Китаєм, названий „пінг-понговим”.

Світова, а зокрема американська преса відносно подорожі през. Ніксона до Китаю гостро поділилась: більшість схвалює це рішення Президента, як мудрий дипломатичний крок для скріплення світового миру, а меншість трактує заходи Пейпінгу в цьому напрямі, як пастку, в яку заманює Китай Америку в розгрі з Москвою. „Чи виграв цей матч Ніксон ходом коня на міжнародній шахівниці?” — сумніваються деякі поважні політики і журналісти.

Москва, яка довгий час зовсім не реагувала на проєктовану подорож през. Ніксона до Китаю, виступає тепер дуже обережно з „пересторогами” на адресу обох сторін, очевидно, побоюючись зближення Китаю і Америки. Її побоювання, безсумнівно, марні, коли говорити про щирість інтенцій Мао та його кліки. Як би там не було, комуністичний Китай уже стоїть на порозі будинку ОН в Нью Йорку, як майбутній і

дуже впливовий член цієї міжнародної організації.

Черговим тріумфом американської науки і техніки був блискучо переведений політ космічного корабля „Аполло 15” на Місяць, на поверхні якого американські космонавти провели 64 години.

### На Близькому Сході

У половині травня преса повідомила про кризу в єгипетському уряді, а за кілька днів стало відомо, що в Єгипті викрито протидержавну комуністичну змову, до якої належали також члени уряду, з військовим міністром Фавзі і віцепрезидентом Алі Сабрі. Всі вони арештовані, разом з багатьма іншими змовниками, і переворот не вдався. Є ознаки, що Москва знала про приготування державного перевороту і допомагала реbelieнтам.

Щоб рятувати ситуацію, прибув до Єгипту сам „президент” Советського Союзу Ніколай Подгорний із групою дорадників та фахівців і 28 травня підписав з президентом Єгипту Садатом договір приязни і співпраці на п'ятнадцять років, при виразному застереженні проти втручання у внутрішні справи другої сторони. Спільний комунікат обох президентів передбачає дальшу допомогу Москви в навчанні єгипетського військового персоналу користуватися зброєю і літаками, надісланими з Москви. Той самий документ домагається виведення ізраїльських військ з арабських теренів, окупованих у 1967 р., закликає до визнання існування Ізраїлю, як самостійної держави, в рамках встановлених кордонів і закінчення конфлікту, який триває 20 років. Підписання договору закінчилося взаємними поцілунками обох президентів. У виголошеній пізніше в єгипетському парламенті промові през. Садат дякував Москві. Коментатори сумніваються, чи Садат міг би і хотів би зректися допомоги Москви в зброї і матеріалах. Зліквідувавши своїх противників, він не може йти на занадто компромісові пропозиції без послаблення своїх позицій в громадянстві.

Виглядає так, що дипломатія ЗСА зробила помилку, пропустивши добру нагоду домовитися зі Садатом ще перед підписанням ним договору з Москвою. Дипломатії ЗСА треба бу-

ло б доповнити свої мирові пропозиції і поставити умову підписання миру на Близькому Сході тільки після виведення всіх московських військ з арабських країв.

27-го травня прибув до Білого Дому у відвідини Савді Арабський король Фейсал, який був прийнятий з належними почестями през. Ніксоном. Король прибув для передискутування „ізраїльської агресії” на Близькому Сході. Він мав 75-хвилинну приватну розмову з през. Ніксоном, а далі взяв участь в сніданку, на якому були присутні державний секретар В. Роджерс, сен. В. Фулбрайт, асистент державного секретаря Й. Сіско, бригадний генерал А. Гайдж, дорадник Президента Г. Кісінґер і представники Савді Арабії, дорадники короля. Візита короля Фейсала пов'язана була певно також з подіями в Єгипті.

Прем'єр Ізраїлю п. Голда Меїр заявила, що новий єгипетсько-московський договір не вносить нічого нового, що співпраця Москви з Єгиптом існувала й існує, але останні події в Єгипті мають поважне значення: наступають зміни в стосунках арабського світу до Москви. Москва перестала бути надійним союзником арабів, внаслідок чого можна сподіватися зростання шансів на закінчення війни на Близькому Сході. Президент Садат виступив уже з пропозицією дальшого продовження перемир'я на шість місяців, а знайдення формули про уручомлення Суезького каналу було б переходним етапом до замирення Єгипту з Ізраїлем і припинення війни.

До центральних подій в арабському світі треба віднести невдалий комуністичний переворот в Марокко, підготовлений з поміччю Сирії, в якому згинуло кількості людей, зокрема кількадесят західноєвропейських дипломатів, запрошених на прийняття до королівського палацу. А вже в цих днях, коли пишеться ця стаття так само невдало закінчилась спроба перевороту в Судані, інспірована Москвою. Спосіб здущення цієї військової революції назвав московський ТАСС „різаниною комуністів”, і кремлівська кліка погрожує голові суданського уряду ген. Німаїрі розривом дипломатичних відносин. Ірак і Сирія вже відкликали з Судану свої посольства. По всьому СРСР відбуваються зорганізовані за відомим зразком „демонстрації про-

тесту", а тим часом у Судані численні советські „дорадники" та „інструктори", загрожені помстою націоналістичних елементів, спішно пакують свої валізи.

Отже, „монолітність" арабського світу, про яку залюбки говорив Нассер, виявилась короткочасною ілюзією.

### Війна в Індокитаї

В'єтнамізація війни відбувається в щораз швидшому темпі. Американські війська пляную і в міру можливості відходять з Індокитаю, а місце їх заступають перевишколені і озброєні модерною зброєю війська Південного В'єтнаму, Камбоджі і Ляосу. Бої зі змінним успіхом відбувалися в районі долини А Шав. В останніх днях доносять про частинну поразку в районі міста Сноул, в Камбоджі, де вогонь ворожої протилетунської артилерії утруднював американському летунству підтримку наземних військ. Також ніби успішно закінчився випад південно-в'єтнамських військ у сумежному з Північним В'єтнамом районі Ляосу.

На пресовій конференції з початком червня през. Ніксон заявив, що не може бути мови про те, щоб ЗСА допустили, щоб 17 мільйонів південних в'єтнамців попали під комуністичний режим. Якщо в'єтнамська війна не буде належно розв'язана, то небезпека від московського комунізму загрожує не тільки В'єтнамові, але й просторові всього Тихого океану. Ця нова заява през. Ніксона скерована була передусім на адресу „голубів миру" і Ганюю. Отже, не належить сподіватися капітуляції ЗСА у В'єтнамі.

### Нова політична орієнтація Канади

Підстаркуватий парубок, канадійський прем'єр П'єр Трюдо не так давно оженився. Це, очевидно, додало йому нової енергії і в пошлюбних подорожах він заїхав аж до Москви. Усміхнений, з червоною квіткою на вилозі модного піджака він уже в перших днях візиту почав укладати спільно з большевиками пляни „нової ери" співпраці між Канадою і СРСР.

„Гомін України", який виходить у Канаді, містить в числі з 29 травня статтю „В орбіті Москви", в якій автор В. С. пише, що Москва дуже радо бачила б в особі Трюдо експонента своєї політики в західному світі і з цією метою

присвятила йому багато уваги. Влаштовано двогодинну розмову з Брежнєвим. Крім того він довго розмовляв з Косигінім і мав зустріч з Подгорним. В результаті підписано договір в Москві поміж Косигінім і Трюдо. Цей історичний документ-договір про приязнь і співпрацю з Москвою говорить про вилім Канади, найближчого сусіда ЗСА, із західного оборонного бльоку НАТО і НОРАДО.

На пресовій конференції в Москві Трюдо сказав, що підписаний ним договір є вислідом дбайливої підготовки і рішення канадійського уряду неутралізувати впливи ЗСА на Канаду в закордонній політиці і, зокрема, в господарському житті. Домовлення Трюдо з СРСР морально і психологічно роззброює канадійців, даючи великі можливості для підривної і розкладової роботи советській агентурі в Канаді.

Про відношення П. Трюдо до України і визвольних змагань українського народу свідчить виголошена ним у Києві заява, в якій порівняв він Україну з Квебеком, а советський уряд з федеративним урядом Канади. Це, очевидно, викликало обурення серед українців у вільному світі.

### Ситуація в Європі

Переговори британського уряду з французьким про прийняття Британії до Європейської Господарської Спільноти затягаються на втіху Москви, яка залицяється до Франції, як до держави, що лише формально належить до НАТО. Франція у справі прийняття Британії до Спільного Ринку боїться за своє сільське господарство. Французи не хочуть бачити, що експансивність Москви зростає.

Коли йдеться про політичні бльоки і про ефективний спротив московській агресії, то Західня Європа може мати значення як тільки об'єднана, і тільки тоді, коли до неї належатимуть Британія, Франція і Німеччина на суверенній базі окремих держав.

У справі приступлення Британії до Спільного Ринку відбулися в Парижі 20 травня розмови поміж прем'єром Британії Гітом і през. Франції Помпиду. Ще перед тими розмовами през. Помпиду в інтерв'ю для британського радіо дав зрозуміти, що Британія, якщо хоче досягнути прийняття до Спільного Ринку, мусить зірвати зі

Д-р Михайло Кушнір

## ПРОБЛЕМИ ПЕРЕД НАМИ

(Продовження)

### 6. Світ і Європа, Європа й Україна

**Ізольована Європа.** Впродовж багатьох століть культура Європи становила замкнену цілість, територіально обмежену до значно вужчих границь, ніж її географічний континент. Вона мусіла боротися за своє існування із силою чужих цивілізацій, що натискали з півдня і сходу. Про екзотику далеких країв європейці зрідка довідувалися шляхом воєнних походів та подорожі місіонерів і відкривачів нових земель.

**Європеїзація світу.** XIX сторіччя докорінно змінює цей уклад стосунків. Західноєвропейські країни, в яких найраніше і найсильніше закріпився тип новітньої цивілізації, починають променювати на цілий світ. В засягу того променювання розвивається культура Північної і Південної Америки. Водночас відбувається переможний похід європейської культури на Схід, Близький і Далекий. І врешті підкоряється їй, принаймні на своїх узбережжях, також і Африка. Здавалося, цілий світ опанував і таким чином об'єднав дух європеїзації.

**Боротьба з Європою.** Але це була омана. Європеїзація торкалася тільки зовнішніх форм життя й уміння послуговуватися новими знаря-

свою дотеперішньою закордонною політикою, спертою на спеціальних стосунках зі ЗСА, щоб стати „справжньою людиною” незалежної Європи. За перебігом нарад в Парижі пильно слідкували Ірландія, Норвегія і Данія, які також заявили про своє бажання вступити до Спільного Ринку.

Прем'єр Британії по повероті з Парижу склав звіт, в якому заявив, що в Західній Європі розпочинається нова доба співпраці. Він вважає, що Франція вже готова прийняти Британію до Спільного Європейського Ринку, що відкрило б шлях до ще більшої єдності і співпраці. Проте, Гіт не говорив про якийсь понадуряд. Він сказав, що кожна країна й надалі має бути суверенною і розпоряджати правом „вета” для **оборони своїх інтересів.**

дами праці. Це була школа, що виховувала суперників. І справді, вже наприкінці XIX стол., разом із зростом європейського імперіялізму, починає рости спротив позаєвропейських країв. Гасла господарської незалежності і націоналістичні ідеї, взаємно підсилюючись, вели в різних краях світу до чимраз глибшого протиставлення себе Європі — в економічному й духовому аспекті. Починається суд над європейською культурою і боротьба з нею її власними знарядями.

Півстоліття тому, коли чимраз більше почали затиратися границі раніше сильно відмежованих одна від одної частин світу, зростала віра в його глибоке й тривале зцілення завдяки Європі. Нині переживаємо кризу тієї віри і з занепокоєнням шукаємо відповіді на питання: чим є в своїй істоті європейська культура, яку вона має вартість, якою силою зуміє вона оборонити своє місце в світі?

**Захитання духової єдності Європи.** Це — питання тим тяжче, що вже давно почуття єдності європейської культури не було так захищене, як саме тепер. Воно було традиційно уґрунтоване в релігійній спільності європейських народів. Цю спільність розбили реформація, яка розпочала довготривалий період релігійних воєн, і різні філософічні течії, які підняли боротьбу з християнством. Але в їх вогні зроджувалося нове почуття єдності, світське, зв'язане з раціоналізмом і індивідуалізмом. Воно виявилось з повною чіткістю в доктринах доби просвіщення. Але засяг цих доктрин обмежувався тільки інтелектуальною елітою, і щойно в XIX стол. поширився на маси. Під впливом об'єднуючих чинників економіки й техніки, науки й демократії почав витворюватися певний ідеал збірного життя, спільний усім державам Європи. Цей ідеал зразково реалізували західні країни, а з них він променював на Схід. І там стало амбіцією — зрештою, фальшивою — перевірити реформи в усіх ділянках життя за західними зразками, виростати з партикуляризму, переборювати відсталість.

Після війни 1914 — 1920 рр. цей ідеал єдно-



сти повалено. Суперечності між державами Європи, що їх раніше трактовано як суперечності, які стосуються виключно сфери матеріальних інтересів і які тому не мали перешкоджати існуванню однорідності іншого, вищого типу — тепер зінтерпретовано інакше. Виникли переконання, що Європа ділиться виразно й засадничо — з уваги на світогляд і тип життя — на три ворожі табори: демократії, націоналістичного тоталітаризму і комунізму.

**Три оманні шляхи.** Але не було б правильно перецінювати — як це часто робиться під впливом пропаганди — значення тих різниць, і думати, що культура Європи виявляється тільки в тих трьох концепціях, що відбудову духової єдності можливо досягнути тільки одним із цих трьох шляхів: традиційної ліберальної демократії, націоналістичного тоталітаризму або комунізму. Обидві останні течії протиставляються давнішій демократії, в політичній ділянці поборюючи парламентаризм, у господарській ділянці поборюючи капіталізм, у суспільній ділянці відкидаючи методи лібералізму, в ділянці культури заперечуючи гасла індивідуалізму й свободи.

Вони слушно закидали ліберальній демократії багато помилок, занедбань і недоліків, але, йдучи по лінії найменшого опору, перекинулися в другу крайність і тому направа, якої піднялися, стала застрягати у нових помилках, які були протилежністю давніх. Заперечування і протиставлення не є позитивним способом розв'язування. Вони залишаються в дотеперішньому крузі, даремно намагаючися переступити його межі. Тому жадний з обох тих шляхів не виводить нас у майбутнє.

**Властивий шлях.** Але поволі визріває четвертий шлях, менше ефективний в пропаганді, але глибший і творчий. На цьому шляху протиставлення ліберальній демократії не рівнозначне з визнанням націоналістичного тоталітаризму або комунізму, а протиставлення всяким тоталітаризмам не означає навороту до того, що було. Це є пробою вийти поза двобігуновий круг ліберально-тоталітаристичних ідей через тверезу оцінку вартостей і помилок обох взаємопоборюючих, але й взаємоскріплюючих становищ. Підставові ідеї демократії, які знайшли вираз у лібералізмі: віра в людину, пошана до її осо-

би, змагання до рівності, довір'я до свободи й творчості — були й є слушні. Але їх треба зрозуміти й здійснювати таким способом, щоб вони не вели до хаосу відосередніх сил, до нівеляції, до визиску слабих сильними. Тоталітаризм вичуває пекучі потреби наших часів: відродження спільноти, гієрархізм обов'язків і відповідальності, активне здійснювання заміреного ладу, використання техніки й організації. Але він здійснює ті ідеї викривленим і шкідливим шляхом, бо вирікається залогень, слушно наголошуваних лібералізмом.

Успішне розв'язання цих проблем у творенні справжньої суспільної демократії рішає про життя і смерть Європи, бо визначає її роль в світі. Європа в XIX стол. почала нову добу історії світу, втягаючи його на шляхи, які ведуть до незвичайного росту загального добра. Але на тих шляхах засідки і пропасті, які треба виминути. Отже, на Європі лежить відповідальність за можливі невдачі й обов'язок дальшого провідництва на шляхах, які вона вказала.

**Роль України.** З долею Європи віками була зв'язана доля України. Аж до кінця XVII стол. Україна визначала й втримувала своєю зброєю і духом її східні кордони. Від того приблизно часу починається занепад України й європеїзація Росії. Втрачаємо виразне й відповідальне становище. XX стол. спихає нас у підпілля і розпорошує по світі. Ми не є приявні, як держава, в періоді формування новочасної історії Європи. Це пояснює багато наших помилок і занедбань, але не позбавлене й деяких прикмет.

Епоха, в яку входить тепер світ, муситиме багато дечого з того, що було, викинути. Можливо, що це буде легше зробити тим, хто ще не зрісся з формами, приреченими на загибель. Закон, що деколи легше будувати, ніж перебудувати, повинен бути відповідно використаний. Це вимагає глибшого розуміння розвоєвих шляхів, які стеляться перед Європою, глибшого вгляду у власну душу.

Ми хочемо виректися фальшивих амбіцій ставити зразки для цілого світу, але хочемо також охоронити себе від невірничого наслідування чужих модних доктрин. Від того, в якій мірі зуміємо ми це зробити, залежатиме наша доля, — але мусимо бути послухні нашій традиції в індивідуальному і збірному житті. Па-

м'ятаймо, що які не були б наші помилки в житті, ми ніколи не заблудили в думці. Наша думка завжди вірно боронила засаду пошани до людини, засаду свободи і справедливости, засаду підпорядкованости матеріяльних справ духовим. Наша думка не робила ніколи релігії з імперіялізму й егоїзму і не похваляла ламання моральних законів задля політичних зисків. Можемо до неї повернутися з усім довір'ям. Її гасла є гаслами всіх, що борються за ліпше майбутнє.

\*\*

Лектура впроваджуюча: Михайло Кушнір: „Європа в пошукуванні формули” — Вісник ч. 8 (177) — вересень 1963 = Михайло Кушнір: „Християнський нарід — основа життя Європи” — Вісник ч. 11 (180) — грудень 1963 = Михайло Кушнір: „Український націоналізм і Європа” — Вісник ч. 6 (186) — червень 1964 = Oswald Spengler: „Der Untergang des Abendlandes” — С. Н. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1959 (французький переклад: „Le Declin de l'Occident” у серії „Biblioteque des Idees” — Gallinard, Paris, 1931 — 1933 = англійський переклад: „The Decline of the West” — London, 1926 — 1928). = Arnold Toynbee: „Civilisation on Trial” — New York, 1948.

Лектура поглиблююча: Європеїзацію світу й її кризу з'ясовують: Herbert George Wells: „A Short History of the World” 1935 = Rabindranath Tagore: „Nationalism” — 1917 = Henri Massis: „Defense de l'Occident” (1927) = Johan Huizinga: „In de Schaduwen van Morgen” 1935 — англійський переклад: „In the Shadow of Tomorrow — 1936 = Johan Huizinga: „Incertitudes” — 1939 = Економічні й політичні конфлікти: Н. Р. Knickerhocker: „Quo vadis Europa?” — 1933 = Ідейні противенства сучасної Європи характеризують: G. de Ruggiero: „Storia del liberalismo europeo”, 1925 — англійський переклад: „The History of European Liberalism, 1927 = Harold J. Laski: „The Rise of European Liberalism”, 1936 = Richard Hafstadter: „The Age of Reform”, 1955 = G. Ferrero: „Zwischen der Vergangenheit und dem, was uns erwartet”, 1957 = G. Guy: „La grande philosophie nationaliste”, 1956 = L. Romier: „Nation et civilisation” — 1951 = С. Маланюк: „До проблеми большевизму” — Нью Йорк,

1956 = Н. А. Бердяев: „Проблема коммунизма”, 1937.

Шукання нових шляхів Європи: E. Mounier: „Manifeste au service du personnalisme” = Irving Babbitt: „Democracy and Leadership”, 1924 = K. Mannheim: „Diagnosis of Our Time”, 1943.

Роля України: Д. Донцов: „Націоналізм”, Лондон, 1966 = Д. Донцов: „Дух нашої давнини”, Прага, 1944 = Юрій Липа: „Призначення України” — Нью Йорк, 1953.

(Кінець першої частини. — В наступному числі починаємо друкувати другу частину: Проблеми і завдання нашого покоління).

### ДЕЛЕГАЦІЯ ОЖ ОЧСУ У ВАШИНГТОНІ

30-го червня з нагоди тридцятих роковин проголошення відновлення Української Державности у Львові, делегація ОЖ ОЧСУ в складі голови Головної Управи мгра Уляни Целевич, членів ГУ Мирослави Ласовської, Марії Кульчицької, Слави Скасків та представника ОУВФ д-ра Степана Галамая склала вінок на могилі Невідомого Вояка на Арлінгтонському військовому кладовищі. Під час церемонії складення вінка, яку проводила почесна військова варта, мгр У. Целевич виголосила промову, в якій заявила, що ОЖ ОЧСУ wraz з усім Визвольним Фронтом віддає почесність Невідомому Воякові, що в рядах американських збройних сил загинув під час другої світової війни. Вінок цей звеличує пам'ять вояка, котрий віддав своє життя за святі ідеали свободи, проголошені і в Акті 30-го червня 1941 року.

Після цієї церемонії делегація подалася до пам'ятника Тарасові Шевченкові.

По полудні була призначена візита у сенатора Північної Каролайни, Стром Тирмонда. Делегація презентувала сенаторові комплект медаль в бронзі і сріблї, виданих з нагоди відмічення тисячоліття смерті великої княгині Русь-України св. Ольги. В грамоті, врученій wraz з медалями — сказано, що подарунок цей вручається сенаторові С. Тирмондові, як признання за його мужню поставу в обороні прав поневоленних народів, а зокрема України.

М. Лас.

### ШВЕДИ ВИДАЮТЬ УКРАЇНСЬКИЙ БЮЛЕТЕНЬ

У Швеції група молодих шведів, які назвали себе „Приятелі України”, випускають бюлетень, присвячений Україні. Перше число бюлетеня під назвою „Вільна Україна” появилосся за червень ц. р. Редактором бюлетеня є Вертіл Герман.

На останній конференції АБН й ЕРС в Брюсселі молоді шведські і данські представники з ентузіазмом піддержали проєкт створення АБН Молоді з представників поневоленних і вільних народів.



Длимося з націоналістичним Активом і всією українською громадськістю сумною вісткою, що 16-го червня 1971 р. у мордовському концтаборі загинув незламний борець за Суверенну Соборну Українську Державу

### С. Л. П. МИХАЙЛО СОРОКА

мученик-герой за права і волю української нації і української людини.

Сл. п. Михайло Сорока народився 1911 року, високу освіту здобув у Празі, за фахом інженер. Був багатолітнім українським політичним в'язнем, насамперед польських, а потім московсько-більшевицьких тюрем. За вірність ідеям визволення України і свої націоналістичні переконання страждав в окупантських тюрмах і концтаборах понад 30 років. Героїчний шлях його страждань такий: Арештований і засуджений 1940 року московськими окупантами під закидом членства в Крайовому Проводі революційної ОУН на вісім років ув'язнення, що їх провів у тюрмах і концтаборах, 1949 року вернувся до Львова, але невдовзі був вдруге заарештований і депортований у Красноярський край. В 1951 році вийшов на „волю“, а рік пізніше (1952 р.) його заарештовано втретє, оскаржуючи за приналежність до „лагерних підпільних організацій“, і засуджено на 25 років ув'язнення. Всі ті неймовірно жорстокі московські присуди позбавили М. Сороку волі на 38 років. Аж до своєї мученицької смерті перебував у лагері 17а у Мордовії.

Сл. п. Михайло Михайлович Сорока — тип героїчної української людини, жив тільки для ідей своєї нездоланної нації, вірно служив їй і загинув на службі її благородних ідеалів. Не зважаючи на знущання і тортури у тюрмах і концтаборах, він мужньо відкидав усі вимоги катів засудити або бодай відректися своїх ідеалів — Суверенної Соборної Української Держави, і не заперечив ні своїх націоналістичних переконань, ні гідності української людини. Був одним із тих одержимих новітньої України, яких так боїться і нищить Москва.

Ще 15-го червня ц. р. була вістка від нього, а чергового дня він уже не жив. Похоронений на лагерному цвинтарі. На похороні не було нікого з його рідних, його дружина — мучениця-героїня Катря Зарицька-Сорока — перебуває тепер у концтаборі ч. 6 у Мордовії.

Весь український народ, а зокрема українські націоналісти-революціонери — клонять голови у невимовному смутку й болю перед Великим Страдником-Героем, що став символом не лише для ув'язнених у тюрмах і концтаборах, а й для всього українського народу, символом незламності духу і волі, нескореної Великої Людини — гарячого патріота своєї Батьківщини.

Мученицька смерть сл. п. Михайла Сороки — черговий ганебний злочин Москви, нове свідчення московського людино- і народовбивства, яке є варварським засобом панування москалів над поневоленими народами, зокрема над українським.

Провід Організації Українських Націоналістів складає вислову найглибшого співчуття дружині сл. п. М. Сороки — героїні Катрі Зарицькій, його синові, що народився у Львівській тюрмі 1941 року, та всій Родині цього Великого Сина України, нескореного Борця за правду, волю і честь свого народу.

Вічна слава незломному Страдникові-Борцеві!

В липні 1971 р.

### ПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Головна Управа ООЧСУ і Редакція „Вісника“ висловлюють глибоке співчуття членові ГУ ООЧСУ і секретареві редакції „Вісника“ Володимирові Левенцеві з приводу смерті його батька св. п. Миколи Левенця.

### ГІППІ В СОВЕТЬСЬКОМУ СОЮЗІ

Почерез усіх „кордони на замку“ рух гіппі — довговолосих у фантастичному, обшарпаному одягу молодих людей, що не визнають ніяких ідеологій і з зневагою ставляться до всякого „естаблішменту“ — поширився також у Советському Союзі. Називали їх спершу „стильгами“ за їхні екстравагантні вбрання на західній зразок, за намагання будь-що-будь уподібнитися до молоді „капіталістичних країн“. Тепер вони — гіппі, в Росії, в Україні, в Грузії...

Походячи так само, як американські гіппі, із упривілейованих заможних родин, з „нової класи“, советські гіппі, користуючись опікою своїх здебільша партійних батьків, в міру можливости уникають діяння закону про „тунеядців-паразитів“ і вільно розгулюють із своїми „дамами“, також з породи гіппі, по головних вулицях Москви, Києва, Тбілісі.

Наприкінці червня, член Політбюро ЦК КПРС і генеральний секретар КПУ П. Шелест закликав усіх не тільки комуністів, але й робітників громадських організацій України повести широку кампанію проти советських гіппі. „Багато молодих людей, — сказав він, — своєю негідною поведінкою ганьблять себе, своїх батьків і товаришів“.

Шелест нарікає, що частина советської молоді під впливом „буржуазної пропаганди“ і моралі виходить з-під впливу комуністичної партії. „Це — каже він, — ганебне явище, недопускательне в соціалістичному суспільстві“.

Однак, вигляди на поширення руху гіппі в Советському Союзі мінімальні: на перешкоді цьому стоїть обов'язкова „приписка“ по містах і всякі інші поліційні обмеження, які не дають советським гіппі збиратися в „комуни“, як американським в Нью Йорку чи Сан Франсіско. Годі також увияти собі в СССР многотисячні рак-енд-ролівські збіговиська і інші масові імпрези, що приваблюють десятки тисяч молоді.

Та, не зважаючи на всі приписи і гостру критику в пресі, міні-спідниці на вулицях і „бікіні“ на советських річкових та морських пляжах здобули собі всі права громадянства.

У 100-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ

Любов Коленська

## ВЕЛЕТНІ НАШОГО ПИСЬМЕНСТВА

В тридцятиріччя святкувань відновлення української державности в Львові відзначаємо і сторіччя тих, що були палаючими смолоскипами в пробудженні байдужих і рушійною силою до чину — двох гігантів слова — Лесі Українки і Василя Стефаника.

Зустрічаючись із прізвиськом В. Стефаника, наче відчуваємо пахощі землі й темно-синьої материнки; згадуючи про Лесю Українку, чуємо пошум волинських лісів, сплеск озер, пахощі конвалій і пролісків. У обидвох незмірна сила духа, невичерпна любов до всього, що рідне, одвертість думки, стійкість і просто неймовірна жадоба творення. В. Стефаник — борець у вияві гіркої, смутної правди, сповненої глибоким трагізмом, з пересмиками соняшникового сонця; Л. Українка — це ніжність і сталава неугнутість, лірика і розгін весняних бурхливих вод, блискавиці і гром.

Мені здається, що ось бачу я, як Леся Українка гостить у себе В. Стефаника. Вже вечоріє, і вона закутується в шаль, щоб не застудитись. А потім підводиться і супроводжає Стефаника до хвіртки, кажучи: „Скажи, братіку, чи думаєш, що все те, що ми писали досі — це важливе людям, і чи в наших творах доволі сили й снаги, щоб і вони звідтіля черпали?“

Обоє вони торкалися землі й казали нам: — „Любїть її — вона завжди була ваша. Ми проспівали пісню про вас і ми працювали, тепер ваша черга, борїться і ви!“

В. Стефаник у своєму листуванні зазначає: „Я писав так тому, щоб струни душі нашого селянина так кріпко настроїти і натягнути, щоб з того вийшла музика Бетговена“.

Стефаників дім у Русові, захований в затишку, оточений горбами, звідтіля видно все село. Тут народилися найкращі його твори, писані болем, правдою та любов'ю до землі. У своєму оповіданні „Вона Земля“ він пише: „Наше діло з землею; пустиш єї, то пропадеш, тримаєш єї, то вона всю силу з тебе вигортає, вічерпує долонями твою душу, а за то в тебе отари... і всю силу тобі дає — повну хату дітей і внуків, що регочуться, як срібні дзвінки, і червонїють, як

калина“... У цій хаті, в Русові, він пізнав радість зустрічей і біль розлук з близькими. Ще й сьогодні крилаті яблуні на подвір'ї і ставок нагадують працюючі руки Стефаника. На полудневій стороні — різнобарвні квіти. З веранди вид на Торговицю — рідне село Стефаникового побратима Леся Мартовича. Глухо шумлять смереки, довкруги хвилясті горби, розлогі поля, переливні жита і погойдуються темно-зеленими перами смерекові віти. Довкруги Русова ліси, названі „Русівською хащєю“. Вліті Русів серед зеленого розливу барв, зимою серед моря снігу на тлі темної хащі. Русів багатий на чорнозем і добрих коней. В ньому й любов до старих селянських традицій і цікава його говірка, що зберігає в собі багато елементів староукраїнської мови.

Ще й досі в Русові в хаті письменника залишилась кімната такою, як була колись: біля вікна — непоказний письмовий стіл, поруч полічка з книжками, зліва дерев'яне ліжко, тут же вішак, умивальник, канапа, де по праці він відпочивав. Здається, ось зараз встане з тієї канапи чоловік середнього росту, брюнет з борідкою в клинець, в елегантно пошитому костюмі, приязно спалахнуть його очі і він скаже: „Вітайте, добре, що зайшли!“ — і показуватиме на стінах портрети: — „Це мій батько, це — моя дружина Ольга, а той — мій власний, малював його І. Труш. Відхилить вікно і вкаже на переливну зелень, повторюючи давні свої слова: „Хочеш бути сильним, умивайся ранковою россою, вдихай пахощі польових квітів, зустрічай сонце на полі, йди вперто, наполегливо проти вітру, проти непогоди, бо в росі — бадьорість, у квітах — краса, а у вітрі — відвага“.

Стефаників рід — стара селянська аристократія. Дома їх було п'ятеро: найстарша Марія, потім Василь, Юрко, Параска і Володимир. Так пише В. Стефаник до О. Гаморак, своєї дружини, згадуючи весняний день, яблука за пазухою і маму, що кропила свяченою водою і його, і воли, і віз, і тата. І „вони їхали в поле свіжими дорогами, що від осени ними ще ніхто



не їхав". По праці: „Мама мене привітала, як парубка. Дала вечеряти і наказала Марії, аби мені дала більше яєшні, бо я роблю, Марія лишила більше, бо була добра. А потім мама подарувала мені „отченаш", бо ноги дуже боліли, і постелила мені, і перехрестила мене, і я спав... спав"...

Батько навчив Василя любити землю, мати тішилася своїм Васильком і Марія була добра для нього. Мати і сестра, як пише Стефаників син Юрій, дали йому тепло на все життя.

У своєму творі „Вечірня година" автор описує, як він пас вівці, Марія поруч вишивала фасольки і разом їли вони сир і хліб. Коли надійшла мати, так двоє бігли, що Марія аж загубила голку, а Василь заплутався в розперезаній сорочці і впав, а мати: „Чьо ви, дурні, біжите, — засміялась, — таже знаєте, що їду до вас". Заки померла Марія, чекала на нього, тужливо виглядаючи, і казала: „Коби тебе хоть крізь вікно, хоть через поріг узріла". А тепер на їхніх могилах, матері, Марії і його, три вишні цвітуть, щоб, як казав В. Стефаник, вони тим квітом лучилися разом і спліталися думками.

Ще раз згадує Стефаник матір, коли пише, як вона до нього казала: „За тебе, синку, пішла слава, а ти змарнів, та й відай умреш, бо то недобре, як за кого слава помежи люди розійдеся. А потім якось забула і тішилася мною. Тато також тішився". Розказує про батька, як він раз, приїхавши до нього, тримав його голову всю ніч на своїй руці. „То така рука, що до сьогодні не змучилась. Я полюбив свого тата і тішуся, і чую, що небо д'мені хилиться".

Коли В. Стефаник учився в школі, товариші глузували з нього, а учитель побив його раз до крові. Батько мовчав, а мати, сільська молодиця, пішла правди шукати, і вчителя перенесли. В. Стефаник у своїй біографії зазначив, що гімназія, крім формального знання і ворожого наставлення до українців, нічого не давала. Учні зорганізували таємне товариство, і в неділі та свята ходили по селах читати доповіді або закладати нові читальні. Поміж ними був і В. Стефаник. Там побачили б і Леся Мартовича.

В. Стефаник так висловлює свою велику приязнь до селян: „Я хотів трохи сонця пустити межи людей, я хотів ті зорі, що блимають

слабеньким світлом, згуртувати і зробити молочною дорогою із звезд краси". В іншому листі він пише: „А на святий вечір мужицький я піду до мужиків. Я хочу чути доконче, як „зажурились долини та гори, що не зродило жито й пшениця". Треба любити сих людей, що тихонько ховають свій біль у зелений май, все, що мають, роздають, а самі не беруть нічого". Згадує він також, як виходив на краківський двірець, щоб попроситися з тими селянами, які їхали поза океан: „Відай очі їх тому завмерли, що не видно землі..."

В тузі за приязню він писав: „Часами мені самому добре, а часами то так затужу! Хочеться такого чоловіка, аби з ним сісти на луці й говорити й говорити, а потім казати такому чоловікові, та ходім до хати, та їсти нам мама дасть, буде бідна мама трохи уніматися, що панських страв не накладе на стіл". А потім: „Хотів-би-м забрати всіх приятелів і пити з ними і гуляти. А якби вони хотіли відходити, тоби-м сказав: візьміть мене, кохані, з собою, мені так самому зле... зле..."

До приятеля, В. Морачевського пише: „Ви такий, що мені стає легонько жити". І радіє з того, що все він йому може одверто сказати, не лякаючись втратити приязнь. До письменниці О. Кобилянської, своєї приятельки, писав: „Ви — то така жінка, що хіба пари Вам нема, — легоньку масте руку і такіс-те правдиві дуже".

Про свою творчість писав до В. Морачевського: „Ви кажете, що мої слова поезія, а вони мука і горе. Письменницької кар'єри я не люблю. Озеро, яке відбиває в собі небо, не хоче, щоб його фотографували". А з Кракова надсилає листа: „До ніякої роботи я нездібний. Сиджу, читаю і все нагадую за нашу землячку. Через голову прошибають думки, як огонь пекучі, ані одної такої, аби не різала в само серце. Хто знає, чи я зможу сю річ завершити так, як хочу. Я не можу цілими днями дрижати, як в гарячці, ані не можу мозком так обертати. Я такий змучений і сам, і без нікого".

Вся його творчість родилася в болі і поверталася ласкавою долонею до брата-селянина.

\*\*

Леся Українка народилася в Звягелі, але в своїх молодих роках, крім Києва й Луцька, переважно перебувала в Колодяжному. Біля до-

му шуміли дерева і цвіли любисток, канупер і зірка, улюблені квіти поетки, що їх посадила бабуня таки під вікнами, коли внучка захворіла на туберкульозу костей. А серед різних дерев росла і „райська яблуня”, яка послала була їй пелюстки свого квіту тієї весни, яку змалювала вона у вірші „Давня весна”. В лісі, повному конвалій, проходжувалась вона, спираючись на паличці, і створила свій вірш „Конвалія”, надрукований у львівській „Зорі”, вперше під іменем Леся Українка. Здається, що ось вийде вона з дому і заговорить до вас — усміхнена й лагідна, звичайно замкнена у собі, але перед ріднею і приятелями, особливо перед батьком, завжди з відкритим серцем. Про це вона сама пише до своєї подруги О. Кобилянської: „Я звикла приймати чужі болі і жалі, у мене були і суть тепер близькі товариші, друзі, що звертаються до мене в хвилини смутку і тим власне мене найбільше притягають. Ви мені не беріть за зле, коли я вам часами не здамся досить одвертою. Друзі мої звикли до сього, але я думаю, що їм ніколи не трапилось жалувати...”

Доба, коли творила Л. Українка, це був найбільший здвиг літературних, інтелектуальних й суспільних сил. Якраз тоді Галичина і Східна Україна пліч-о-пліч ставали, щоб мурувати майбутнє. З Києва линули Лесині слова із поеми „Роберт Брюс”: „Коли ти боронитимеш волю і самостійність народу свого, ми повік шанувать тебе будем і любити, як друга свого”.

В листуваннях Лесі помітний незвичайно живий і тісний зв'язок із її знайомими й друзями. З О. Кобилянською вона обмінювалася думками не тільки на літературні, але й суто життєві та загальнолюдські теми. Бачимо одвертість її думки, коли в листі до О. Кобилянської, не криючись, критикує її й усіх звеличників Ніцше. Проте, зазначає: „Таке антиніцшеанство не повинно становити між нами стіни. Я сподіваюся, що у всьому ви будете до мене толерантні”. Ці рядки з листа поетеси вказують на те, що вона не вплутувалась у крутіж модерних течій, хоч тоді не обожнювати Ніцше означало прирікати себе на загальний осуд. Вона завжди висловлювалася з надумою, обґрунтованою на раціональному мисленні і глибинних принципах, надто глибоко вкорінених, щоб перехитуватись в ту чи іншу сторону. Таким же принци-

п'ялістом був В. Стефаник, хоча куди легше було б йому жити без його кличів в обороні українського селянина.

На всіх знімках Леся Українка з пишною кошою збоку, гладко зачесана, часами волосся зіп'яте назад, в народному строї або елегантній сукні, в широкому капелюсі, в квітах і стрічках. Виростала вона у родині високої, інтелектуальної верстви. Найстарший в їхній родині був брат Михайло, тоді Леся, Ольга, Оксана, Микола і Ізидора. Жили вони оточені звідусіль теплом і приязню і одне одним піклувалися. Рідним дядьком її був Михайло Драгоманів.

Леся вродою і вдачею була дуже подібна до батька. Такий самий ріст, як у нього і тендітність. Вдачею Леся і батько були однаково лагідні, добрі, обоє були здатні раптом скипіти, коли їх діткнулись чимось дошкульним. Обоє були незвичайно стримані, терпеливі й витривалі, з великою силою волі. Обоє глибоко принципові. Обоє мали напрочуд добру пам'ять, обоє делікатні у відносинах з людьми. Переживаючи біль, жаль чи горе, вони намагалися не журити інших тими самими почуттями. Лесин батько, назовні спокійний, відпровадивши її на поїзд до Відня, на операцію, замкнувся опісля в кімнаті і, думаючи, що ніхто не чує, ридав від жалю. А сама Леся, бачивши, як смертельна хвороба з дня на день підточує її сили, потішала інших, мовляв, усе гаразд, і з ще більшим запалом працювала.

Лесина мати, Олена Пчілка, письменниця, не зважаючи на працю поза домом, у вихованні дітей досягнула ідеальних форм. З самого малку давала їм читати книжки високої літературної вартости, навчала мов, передусім української, дуже нерадо посилала до гімназії, бо там панувала російська мова, і виховувала дітей у національному дусі, хоча за це збоку уряду грозили переслідування. Її незвичайно стійка постава щодо української мови проявилась, коли вона відмовилася прийняти посаду в газеті, заявивши, що прийме її аж тоді, коли газета виходитиме українською мовою. Коли большевики прийшли до влади, чекісти явились, щоб заарештувати Олену Пчілку, але в той час була вона важко хвора. У Лесі Українки було стільки любови до своєї матері, що в одному із своїх листів до неї вона заявила, що коли б треба було своє

життя віддати за материне, вона зразу віддала б.

Творчість Лесі Українки мало розуміли її сучасники, в спотвореному вигляді представляють її тепер на Україні московські яничари. За її життя, в добі просвітництва, фальшивого народолобства і беззубого українофільства Леся Українка була передусім революціонеркою, хоч не чужа була їй і „муза ніжної поезії”. Про старовинну Грецію, Рим і Вавилон, про первісних християн у своїх полум'яних творах писала вона, насичуючи їх актуальною українською визвольною проблематикою — так, як писав Тарас Шевченко своїх „Неофітів”. Її „Касандра” — пророча пересторога тим українцям, які вірили в „мирний прогрес”, в „міжнародну соціалістичну солідарність”, у можливість співіснування з Москвою.

Живучи в добі модного тоді соціалізму, Леся Українка вибрала войовничий, творчий націоналізм, який — вірила вона — єдиний врятує її батьківщину. І український націоналіст, український патріот, згідно з її переконанням, мусить цілком присвятити себе своїй ідеї, мусить знати, що „путь на Голготу великий тоді, коли тямить людина, на що і куди вона йде”. А в соціалістичному „раю”, що його проповідували тодішні „передові уми суспільства” бачила Леся Українка „велику нудну казарму”. Ще коли було їй 19 літ, у 1890 році, писала вона: „Мені сором, що ми такі невільні, що носимо кайдани і спимо під ними спокійно”.

Разом з Шевченком і Франком несла Леся Українка в душі українських людей ідеї „великого визволення”. І слушно писав у своїй книжці „Туга за героїчним” Д. Донцов, що, „крім Шевченка, ледве хто інший в нашій письменстві піднісся до такої сили патосу, як ця слаба і вічно недужа жінка”.

\*\*

Недавно на совєтській Україні відбувалися конкурси з метою поставити пам'ятник Л. Українці в Києві. На конкурси надіслано понад 20 проєктів. Але пам'ятника їй досі немає. Жюрі конкурсу відмовилося ставити пам'ятник поетесі, мотивуючи тим, що одні проєкти нецікаві, а інші... надто національні. В сторіччя Л. Українки навіть не вишло повного видання її творів.

Тільки у вільному світі українська громада може гідно вшановувати своїх письменників. І в цьому ювілейному році будемо ми великий пам'ятник у своїх серцях — Лесі Українці, В. Стефаникові і Лесеві Мартовичеві, якого сторіччя теж цього року припадає. „Немає сили, яка б звільнила народ, крім сили свого народу”, — казав Стефаник. А Леся Українка зверталась до своїх читачів з такими словами: „Коли б кайданів брязкіт міг ударить Перуном в тії заспані серця, спокійні чола соромом захмарить і нагадать усім, що зброя жде борця!”

### ВІТЕР У ПОТИЛИЦЮ

Київське радіо повідомило недавно, що „український письменник Юрій Косач, який проживав в Америці” і побував на Україні на відзначенні столітнього ювілею з дня народження Лесі Українки, за що „зазнав гострих нападів збоку українських буржуазних націоналістів”, — збирається незабаром вертатися на „родину”, щоб заживати там слави вже як „інженер совєтських душ”, соцреалістичний письменник, „викривач” української еміграції, яка „запродалась американським імперіялістам”.

В Америці, — повідомляє київське радіо, — Ю. Косач написав для „прогресивних” „Українських Вістей” в Нью Йорку чимало статей, в яких вихваляв совєтські „досягнення” в Україні.

Очевидно, щоб оправдати високе довір'я своїх нових хазяїв, мусить Ю. Косач потроїти свою енергію в поробуванні „буржуазних націоналістів”.

### АФОРИЗМИ ІБСЕНА

Де немає рішучої волі, там не може бути покликання.  
Не може любити всіх той, хто не любить когось одного.

Найменша частинка золотого тельця є те саме, що цілий ідол.

Хто шукає перемоги, не повинен слабнути.

Рідна земля для людини те саме, що коріння для дерева.

Одна людина неспроможна вести цілої війни.

Кожна генерація прокладає свою власну стежку до Бога.

Або ми жертвуємо всім, або нічим.

Малим дітям не може бути зрозуміла повинність старших.

Компроміс — це шлях сатани.

## Трагічна смерть Алли Горської

28 листопада 1970 року була забита при нез'ясованих досі обставинах українська художниця-патріотка Алла Горська.

Алла Олександрівна Горська народилася 18 вересня 1929 року. Виховувалася в зросійщеній київській родині. Закінчила Київський художній інститут. Активно включилася в процес національного відродження, який охопив молоде покоління творчої інтелігенції Києва на початку 1960-их років. Перейшла на українську мову спілкування. 1962 року стала одним із організаторів відомого Клубу Творчої Молоді (розігнаний 1964 року). Брала участь в організації літературно-мистецьких вечорів, розповсюдженні творів „Самвидаву”, збору коштів на взаємодопомогу тощо.

1964 року, разом із художниками Людмилою Семикіною, Панасом Заливахою та Галиною Севрук, Алла Горська виготовила Шевченківський вітраж у вестибюлі Київського університету. На вітражі зображувався гнівний Шевченко, що однією рукою пригортає покривджену жінку-Україну, а у високо піднесеній другій тримав книгу. На вітражі стояли слова: „Возвеличу малих отих рабів німих, я на сторожі коло їх поставлю слово” (фото вітражу надруковане в „Українському календарі” на 1965 рік, виданому Українським Суспільно-Культурним Товариством у Польщі). Вітраж був брутально знищений, а Алла Горська і Людмила Семикіна виключені із Спілки Художників України. При розгляді їхньої „справи” тримали себе з гідністю.

### Слово від друзів

Розум уже збагнув увесь жах, всю невідворотність втрати, — а серце не хоче, не може примиритись з думкою, що Аллочка вже немає серед нас. Що ми вже ніколи не зустрінемося з нею на вулиці, не відчуємо теплого потиску дружньої руки, надійності її мужнього плеча.

Вона вмiла любити людей. Аби тільки в людини був корінь — любов до рідного народу, готовність вірно йому служити.

Бувши сама наддивовижу сильною і цільною натурою, вона вибачала людям їхні слабості і вади, віддавала кожному належне. З нею було легко.

## Нова споруда культури

Ще минулої ранньої осені в горах Кетскіл, у місцевості Джует, біля Гантеру, почато біля церкви св. Івана Христителю нову будову: гражду. Плани — повні розуміння такої будови й полету — виконав інженер-архітект Іван Зайців, при співпраці структурального інженера Мирона Букоємського.

Уже сама назва будинку: гражда, — чи, як дехто хоче назвати, український двір, — говорить, що йдеться про дерев'яну архітектуру: це буде новий твір у гуцульським стилі. По зимовій перерві робота над будовою йде далі вперед. З літнім сонцем, при подихах гірського вітерця, під розсміяною блакиттю і в запахах ялиць та сосон з дня на день цей новий твір багатіє новими лініями, взорами, що їх дають майстри долота А. Дараган, М. Черешньовський. І ростуть нові луки, пишасться рундук, здвигують дебелі крокви — все з високогірських смерек, з лісів Бритійської Колюмбії. Усю дерев'яну будову, — крім при основі цементової роботи, яку виконав майстер Р. Балан, — веде відомий майстер таких будов Ю. Костів.

Тут треба б зупинитись на однім порівнянні: автор, проєктодавець твору й виконавець твору. Пригадуємо собі такий фрагмент. У славному театрі „Ля Скаля” у Міляно, — чи не в 1927 році, — іде опера „Каваллерія рустікана”, ком-

Незалежна і горда, Алла поважала людей і користувалася загальною любов'ю друзів і знайомих. Але, як і кожен, хто любить, вона вмiла ненавидіти. Вона відверто зневажала ситих чиновників і ділків від мистецтва. Вони не виносили твердого глузливого погляду її сірих очей і платили їй за це чорною зненавистю. Вони ненавиділи її за те, за що ми любимо.

Неймовірно тяжко працювати для українського народу. Та він завжди давав з себе людей таких, як Алла Горська, — готових іти до кінця своєю дорогою.

Прощай, наш любий друже, прощай Алло! Поки нам суджено жити, ти будеш завжди з нами.

Ми не дамо згасити вогонь, який ти живила своїм серцем!

Олександр Сергієнко  
 („Український Вісник”)



Ждан Ласовський

## ХАОТИЧНІ СПРАВИ ДНЯ

Хаотичні справи дня це — студентська лівиця, заворушення в гетах, „чорна сила”, заколоти в суспільстві, війна у В'єтнамі, зріст злочинності, захитання правопорядку. Все це породило небезпечні проблеми. Ось вони: Яке ставлення, наприклад, комуністичної партії Америки до чорного націоналізму? Як відноситися до справи заворушень екстремістичних груп? Члени „нової лівиці” говорять про „спротив” та „революцію”. Яке це значення має для КПА Америки?

Треба знати, що КПА Америки носить тепер нову маску, маску „респекту” та „легальности”, але ця партія зовсім не переочує факту, що учні коледжів та чорні націоналісти борються за провід у країні. Що лишається КПартії? Гасс Голл, провідник американських комуністів, розглядає можливості практичного використання цих питань для своєї партії.

### „Нова лівиця”

„Незалежний радикальний тижневик” „Гвардієн” з Лансінгу, Мишиген, в числі з 1968 р. приніс статтю про конвенцію Студентів за Де-

мократичне Суспільство (СДС). В тій статті читаємо:

„Нова лівиця” Америки розвинулася впродовж кількох років, перейшовши від лібералізму до революції.”

„Нова лівиця” на відміну від „старої лівиці” переходить процес розвитку аналізу американського капіталізму як також методів революційного змагу.

СДС — це організація радикалів-студентів, яка виявляє нові ліві тенденції в своєму розвитку. Явище також дуже „обіцяюче”.

В згаданому тижневику вміщено фотографії трьох членів „нової лівиці”, які вимахують прапорами. Під фотографією таке: „Прапори Соціалістичної Революції та Свободи повівали на конвенції СДС в Лансінгу минулого тижня”.

Ці два прапори, червоний — комуністичний та чорний — анархістичний, віддзеркалюють ідейну суть ядра студентської „нової лівиці” та відношення КПА Америки до цієї організації.

В „новій лівиці” знаходимо відгомони марксистських думок та концепцій. Її писання рясніють значущою термінологією, як: „імперія-

позитором якої є Петро Масканьї. Чудова опера! Та у її виконанні є якесь „але”. Хоч диригував цією оперою сам автор її. Ідемо вдруге на цю оперу — диригує славний Артуро Тосканіні. Увесь театр — кипить, захопленню слухачів нема, здається, стриму. Тосканіні був неперевершений інтерпретатор опер Белліні, Вагнера, Верді, Пуччіні, Масканьї та інших композиторів.

Із цим порівнянням ми підходимо до дерев'яних будов, що їх останніми роками збудував Юрій Костів — церква св. Івана Христителя, дзвіниця у Джуєт, біля Гантеру, чи церковця у Іст Четгемі; тепер, у ході будови, ця гражда, що виринає, як русалка з Пругу чи з Черемошу. Очевидно, — задуми, моделі, поради, врешті — докладно й глибоко обдумані пляни архітектів, — усе це необхідне, це мусить бути, але й треба виконавця цих задумів, плянів —

інтерпретатора. Юрій Костів, як досі, єдиний будівничий, інтерпретатор таких творів. Докази: церква св. Івана Христителя й дзвіниця у Джуєт. Мало того, ця дзвіниця й церковця у Іст Четгемі це проект і виконання Ю. Костева. Він, спершись уміло на матеріяли, зразки, що їх у своїх працях подав наш незабутній архітект Володимир Січинський, — дає оці неперевершені твори нашої дерев'яної архітектури.

Щиро сказати, кожен раз, коли ми є біля цієї церкви й дзвіниці св. Івана Христителя, — душа оживає в нас: бо живе тут дух віків нашої культури. Та й нині, споглядаючи на ріст нової споруди — гражди, радіємо, що ростемо: це ж тут, на схилі гори, при головнім шляху, в затишку, притулились три перлини, — як у Пізі, в Італії, на Майдані Чудес, — що приманюють і чужинців, і гордістю сповнюють своїх!..

М. Островерха

лізм", „змаг пролетаріату", „капіталізм", „революційна боротьба" і т. п.

Чи члени „нової лівиці" до цього признаються чи ні, але марксистська теорія глибоко закорінена в їхніх плянуваннях. Як і комуністи, ново-ліві ганьблять американський „капіталізм" і те, що вони називають „естаблішментом". Вони ненавидять, як і комуністи, військо, поліцію, урядові установи. Вони погрожують репрезентантам збройних сил, коли ті відвідують кемпуси.

Ядром „нової лівиці" є СДС. Ця група, наприклад, заініціювала атаку на Колумбійський університет навесні 1968 р. Студенти позаймали будинки, заарештували університетський персонал і понищили університетське устаткування.

На згаданій конвенції СДС в 1968 р. відбувся симпозиум про вибухові матеріали та саботажі. Студенти дискутували над такими питаннями: як розбивати військові вербувальні пункти, стації поліції, як висилати листи, зроблені зі запального матеріалу, кидати „коктейлі Молотова" по вулицях та підкладати термітові бомби між комунікаційні проводи.

Нещодавно в своїй статті Том Гайден, один із основоположників СДС, гордо вичислював „подвиги" СДС: „Американські виховники залюбки говорять своїм студентам, що барикади належать до романтичного минулого. Але студенти Колумбійського університету зауважили, що барикади є початком того, що ми називаємо „домашньою війною". Ми мусимо створити ще дві, три Колумбії".

Вернімося ще до статті в „Гвардієн" про конвенцію в Лансінгу: „СДС, яке розвинулося впродовж останніх 12 місяців від антиімперіалістичної до антикапіталістичної організації, залюбки вживає термінології революційного комунізму. (Підкреслення „Гвардіяна").

Це є безумовно червоний прапор комунізму. Комуністична партія Америки з тим усім погоджується, а зокрема з опозицією до „естаблішменту", військового набору, війни у В'єтнамі. Молодики з „нової лівиці" висловлюють речі, що їх компартія сама довгий час просовувала. Але компартії не подобається другий прапор, чорний прапор анархізму. СДС є нігілістичною та анархістичною організацією, яка поборює

існуючий лад яскраво деструктивними засобами. Члени цієї організації є здебільша нездисциплінованою масою. Вони не довіряють особам понад 30 років віку і ненавидять всілякого роду бюрократизм включно з бюрократизмом та дисципліною в компартії.

В цій аморфній агресивній групі комуністи знаходять багато для них нестерпного. Гасс Голл на конвенції КПА Америки в червні 1968 р. обвинувачував СДС, що її концепції революції та партизанки — це вияви „буржуазного радикалізму". Ідучи за московською „Правдою", Голл узяв Герберта Маркуса, професора філософії університету Каліфорнії в Сан Дієго і ідеолога СДС під сильний критичний обстріл.

Від часу Карла Маркса та московського анархіста Михаїла Бакуніна марксиста та анархіста є традиційними ворогами. Як ортодоксальний марксист, Голл гостро засуджує брак дисципліни, сліпий деструктивізм і анархізм в рядах СДС.

Голл наполягає на тому, що революція мусить бути контрольована, і то ніким іншим, як комуністичною партією. Це означає, що всілякі акти терору та партизанки непотрібні й шкідливі. Хоч це не значить, що самі комуністи не вживають терору для досягнення своїх цілей. Вони цієї концепції аж ніяк не покинули. Марке казав: „Насильство... є акушеркою кожного старого суспільства, яке родить нове суспільство". Анархістичні заколоти, твердять комуністи, викликають збройну відплату з боку капіталістичної держави, а це підриває шанси справжньої революції.

Але Герберт Маркус вчить, що пролетаріат, трудящі — кляса, яка мала своїм завданням робити революцію, тепер втратила свій революційний запал. Модерна індустріальна демократія, доказує Маркус, здатна прийняти різні зміни, не заторкуючи структури суспільства. Більшість робітників в Америці живуть в добробуті, заколихувані телевізією та іншими комунікаційними засобами, і стали підпорою естаблішменту. Це означає, що працююча кляса вже не є революційною.

Такого роду концепції сильно б'ють по теоріях марксизму і лютять комуністів. Але, не зважаючи на все це, КПА Америки гарячково на-

Р. Драган

## ЛЮДИ ВЧОРАШНЬОГО ДНЯ

Питання стратегії і тактики в боротьбі з московською тиранією, а водночас розв'язка національного питання в советсько-московській імперії це вузлові питання сучасної епохи. Їх виразно спрецизував АБН в історії і практиці. Але саме ці питання розв'язує т. зв. Національно-Трудовий Союз (НТС), який вважає себе передовою силою російської еміграції, на свій спосіб, треба зразу ж сказати, каламутний і реакційний спосіб. І тому власне треба присвятити деяку увагу тим небезпечним кругам, які, оперуючи новими фразами на старій імперській, незмінній базі, здобувають собі деякі впливи в західньому світі, особливо серед американських лібералів і коєкзистенціалістів.

Орган НТС „Посев” у ч. 4 і 5 ц. р. розглядає власне ці вузлові питання і дає доволі багато

магасться взяти під свої впливи „нову лівицю” та молодь взагалі.

В 1964 році почали творитися т. зв. Клюбів В. Е. Дю Буа Америки, як молодеча організація. Ця організація носить назву муринського діяча і письменника, який вступив до КПА Америки, мавши 93 роки. Вона організує протести проти війни у В'єтнамі, бере участь в різних протидержавних діях та заохочує молодь вступати в її ряди.

Приблизно 1/3 Центрального Комітету КП Америки становлять особи молодші за 35 років. З різних заколотів „нової лівиці” КПА думає збирати добрі жнива. Члени „нової лівиці” не противляться співпраці з членами КПА та Дю Буа клубів. Чимало огірчених неуспіхами „антиєстаблішментівців” можуть захопитися дисципліною в КПА і увіллятися до її рядів.

Це все питання, над якими мусить глибоко застановитися кожний американець. Це ж, либонь, одна з головних проблем схаотизованих наших днів.

### References:

“J. Edgar Hoover on Communism” — An Appraisal of the Communist menace confronting the American People — Paperback Library ed. NY 1970 J. E. Hoover. 64-246.

матеріалу для висновків. Почнімо від „Дискусії про стратегію і тактику” („Посев” ч. 4), що недвозначно розкриває НТС-івську абракадабру, за якою криється затхла чорносотенщина. Це дискусія про форми й методи здійснення змін у теперішньому ССРСР. Говориться виразно тільки про „здійснення змін”, а не про розвал імперії. Дискусію заініціював голова НТС Поремський і відбулася вона під назвою „Круглий стіл у Парижі”, щось на взір „Круглого стола” в Нью Йорку.

Інші дискусанти надсилали свої думки поштою. Редакція журналу дає свої вступні завваги, нав'язуючи до т. зв. Демократичного Руху, який діє в ССРСР у „рямках законности і конституції” і з яким НТС себе ідентифікує. „З їх рядів, — пише редакція, — вишло багато героїв, якими може гордитися не лише наша країна, але й весь цивілізований світ”. Якого гатунку цей культивований НТС-ом „геройзм” побачимо далі. „НТС тісно пов'язаний з долею російського визвольного руху”, який бажає не радикальних змін, а тільки зміни режиму, бо „слова радикальні зміни небезпечно сусідують зі словом революція”.

Основна позиція НТС для більшого ефекту називається „національною революцією”, але який її зміст ані доповідь, ані дискусія не виявили, а радше дбайливо замазували суть самого слова. Скрізь пробивалось гаряче бажання зберегти неподільність імперії. Голова НТС Поремський робить вступну „постановку проблеми” тільки споглядально, значить без участі НТС в цій проблемі, так, ніби НТС є тільки трибуною циркових глядачів, а те, що діється на арені, від них зовсім не залежить. Вбачаючи в імперії три основні сили: диктатуру, спротив диктатурі і ліберальний рух, до якого зачисляє й себе, Поремський припускає, що „т. зв. національна революція станеться через десятки років або й ніколи не станеться”. Через свої чорні окуляри Поремський не бачить сил поневоленних народів, які змагають до революції й визволення. Ця ділянка для нього це — табуляраза.

Одначе: „Треба вважати реальною надію на великі зміни”. Французький екскомуніст Роже Гароді підозріває, що Брежнєва можуть скинути крайні або воєнні сили, а Солженіцин навіть сказав, що „вже наступив ранок”. Це дуже тішить Поремського. Його особливо цікавить варіант лібералізації. Але які сили будуть рушійною пружиною в напрямі зміни і що вирішить зміну — він залишає дискусію дискусію.

Перший з дискусію Редліх має застереження до лібералізму. Він каже, що Брежнєв на ліберальний курс типу чехословацького і югославського не піде, бо боїться. Щоправда, жорстокий догматичний курс створює щораз більші труднощі, але вихід тут єдиний — насильство. Як воно має виглядати, Редліх не каже. Поремський припускає, що молоде покоління „ внесе в діло значні поправки”. У конфлікті Москви з Пейпінгом він ставить питання: „В чию користь Кремль захоче програти?” Але на це питання ніхто не відповідає, бо НТС-івцям і Кремлеві однаково небажані ЗСА і Китай. Учасник „круглого стола” Рутич вважає, що Роже Гароді орієнтується не на Солженіцина, а на Бухаріна, який сказав колись, що „діти робітників відмовляться колись від насильства”. Рутич вкладає ці слова в уста Бухаріна, одного з жовтневих і післяжовтневих горлорізів. Для Рутича питання „коли прийде зміна”, не має значення. Все одно імперія ціла і постійно розростається.

Ми навмисне наводимо основні слова цієї галерії дискусію паризького „круглого стола”, щоб читач виробив собі вірну картину НТС-івської політичної програми. Знаменні тут слова Бельського: „Російський нарід не має ніякого уявлення про демократію і про особисту участь в вирішенні своєї долі”. Він її ніколи й не мав, як це доказали Косаренко-Косаревич і Штепа в своїх монументальних працях. „Очікувати від інтелігенції ненависти до режиму не можна”. Не можна її очікувати й від НТС. „Незадоволення — так, але не ненависть”. І вкінці: „Я думаю, що хто б не замінив сьогоднішній провід, він не дозволить свободи слова”. Читач міг би подумати, що ці слова російського шовініста сказав автор цієї статті. Ні, їх сказав НТС-івець Бельський.

Зовсім не фантастичний плян має Рутич:

„Абсолютно необхідно знайти формулу компромісу з російським моделем соціалізму”, як переходовим періодом. Це проєкт з арсеналу большевиків, які для кожної ситуації мають свою рецепту, дармащо ця рецепта може бути незгідна з їхньою основною ідеологією. Ленін писав: „Кожний засіб, який веде до цілі, є добрий”. На випадок ресталінізації Рутич буде „радий такому курсові подій”, бо це буде початок провалу. Знову забирає слово Бельський, кажучи, що „сім мільйонів інтелігенції не допустить до ресталінізації”. Тим часом ресталінізація помічається на кожному кроці. І великий песиміст серед НТС-івців Водін, на втіху кремлівським можновладцям, каже: „Увесь процес потриває ще 50, а може й 100 років”.

Коли ж ідеться про революцію, то з НТС-івців у неї ніхто не вірить і її не проповідують. Не вірить рішучо Гуменюк, а Гнєдін думає про переворот на верхівці, який станеться незалежно від народу. Для Тімофєєва ж революція це „боротись за права”. Для Болдирєва революція — це революція духа, яка розхитає устрій, а Петров, хоч і каже, що революція необхідна, має на думці переворот або тільки зміну режиму. Але хто це переведе — невідомо. Данілін рішучо проти насильства, бо все одно „верх візьме науково-технічна інтелігенція”, а Шірінкіна патріотично виступає проти методів угорської революції, бо вони дуже небезпечні для цілості імперії. Балмашов для відміни має анархістичні погляди: „Так чи інакше, все неможливе — найкраще індивідуальний підхід”. Згідно зі старим московським звичаєм радить Сергєєва: „Без сили ніяк неможливо і зразу треба хапати владу в руки, щоб не було хаосу”. Третяков каже: „Ми не знаємо, які ще визрівають сили”. Якби Третяков почитав Мороза, Сверстюка і Дзюбу, то може б дещо довідався про нові сили. Кірсанов радить спертися на академіків і молодих письменників, а Славінський каже, що „події розвинуться незалежно від нас”. Були ще й інші дискусію, але нецікаві. Про поневолені народи імперії ніхто ані словечка, поневолені народи це, мовляв, видумка українських націоналістів, а Москва додає ще „буржуазних”.

До цієї знаменної дискусії долучується стаття І. Агрозова „Про ненасильну революцію” в

тому ж числі „Посєву”. Редакція на вступі заявляє, що не погоджується з автором, бо „метою Ганді в Індії або Мартина Лютера Кінга в ЗСА в зударі з КПСС можуть виявитись аморальними”. Агрузов перевищив усіх дискусантів. Основне в нього це „зречення від помсти”. Над режимом, який втопив десятки народів у морі крові, який витеребив 20 мільйонів українців, мститись не можна. Він цитує В. Осіпова з захлавних листків, який писав, що „народня революція була б жахливим кошмаром”. Він цитує теж із журналу „Грані”: „Збаламучений, збунтований народ губить свою душу, стає масою, глиною в руках чортів”. Отже, наряд навіть проти режиму наставляти не можна, а треба працювати „для відродження духових сил народу”. І далі: „Подобається нам чи ні, але в це суспільство входить 14 мільйонів членів КПСС. Не вигнати ж нам їх в еміграцію”. Можна було б порадити милосердному Агрузову дати їм усім добрі пенсії і „дачі” за містом, як то зробили для Хрущова, Молотова, Кагановіча та інших звироднілих катів у нагороду за їх труди.

Агрузов цитує Жана Лассера: „Нове суспільство твориться в ході боротьби або воно ніколи не буде створене”. І тут же сам собі протирічить, кажучи, що „збройна революція породжує тиранів”. На оправдання своєї „ненасильної революції” Агрузов цитує знаного в'язня з дому божевільних Григоренка, який сказав чекістам: „Ви може й заслужили на повішення, але наш народ не заслужив, щоб його далі вішали. Жалуючи наш народ, я вішати вас не буду”. Що ж, може Григоренко теж своєрідний НТС-івець, ми цього перевірити не можемо. В захлавній літературі „Демократичного Руху” пишуть: „Творіть нові духові цінності й несіть їх людям”, але там, як і в НТС-івській літературі, нічого не пишеться про розвал імперії та про визволення, самовизначення й незалежність поневолених народів. Гарні слова про „духові цінності” тільки дим в очі тим, що шукають спасіння. Підпільна Україна в ч. 4 „Українського Вісника” відмежувала себе категорично від того „демократичного руху” або ще краще „демократичного обману”.

Для дальшого підтвердження своїх облудних поглядів Агрузов цитує Теодора Еберта „Не-

насильне повстання”: „Ненасильна боротьба, як цільова концепція, є повноцінною заміною збройного повстання”. Ще одна суто НТС-івська цитата. Міг Ганді успішно „ненасильно боротись” з культурними англійцями, але з московськими хижакими такі методи добрі тільки для НТС. Наприкінці своєї статті Агрузов випишує слова, які дорешти розкривають його душу. Ненасильна боротьба „буде примиряти народи, підносити авторитет росіян, давати надію, що ця спільна держава колись буде правою. Ось вам віз і перевіз! Ці слова типового москаля, мабуть, коментарів не потребують. Московський чорносотенець нехотючи показав роги.

А тепер приходимо до другого вузлого питання, спорідненого з попереднім. Це — „Національне питання і програма НТС”. Під таким заголовком друкує статтю А. Артёмов у ч. 5 журналу „Посєв”. Як у питанні стратегії і тактики, так і в питанні національному, пробивається тут виразно єдинонеділимська концепція, як би НТС-івці не обіцяли, що вони переходять на якісь „нові позиції”. Вже зразу Артёмов заявляє, що це „одна з найтрудніших проблем”. В розв'язці АБН ця проблема ніколи не була трудною. Навпаки, вона ясна, як білий день. Артёмову подобаються слова Дарвіна: „Різновидність це початок виду, а вид це усучільнена різновидність”. Від цих слів починає Артёмов свою реакційну і фальшиву теорію російської нації, зложеної з „різновидности”, тобто з різних народів, і „усучільненої” в одному ярмі. Згідно з цією теорією нація не виростає сама для себе на базі своїх природніх даних, але мусять „усучільнюватися” з тими, які на неї наложать кайдани.

В цьому „усучільненому” творі „правдоподібно, — каже Артёмов, — оживе старий термін „росіяни”, який означатиме всіх мешканців країни”. Артёмов вважає, що цей термін постане на місце „советський наряд”, якого, зрештою, все одно ніхто не вживає. НТС-івська мова про націю — це „народи Росії в одній російській нації”. Для оправдання цієї формули він каже, що „вирішення національної проблеми специфічне для кожної нації”. Він наводить приклади Австрії, Індії, Китаю, ЗСА і Африки. Приклади безвартісні, бо кожний наряд має при-

родне право на свободне самовизначення й незалежність. Якщо австрійці хочуть бути окремо від німців, то це їхня справа. Зрештою їх ніхто не питався. Імперіялістичні сили йдуть наперекір бажанням народів. Індія — це добровільна федерація, а чорні африканські народи ще не вирости з племінного життя. Навіть в еміграційній країні, як ЗСА, кожна етнічна група має право на повний вияв своєї ідентичності. На цю тему треба писати окрему статтю, але нас інтересує тепер тільки те, як НТС розв'язує національне питання. Скажемо ще тільки, що Україна своїм парламентом у 1918 р. проголосила повну незалежність, і нема сили в світі, яка могла б це заперечити.

Артёмов пропонує „прийняття національного принципу в адміністраційно-територіяльній структурі”. Який це принцип історія нас уже добре навчила, починаючи від Переяславського договору. Це — смертельна образа для народу трактувати його як адміністраційно-територіяльну одиницю або провінцію імперської держави, навіть якби ця держава респектувала окремішність мови й культури. Кожне гомогенне національне суспільство має свою ідентичність, свою гідність, свої традиції, своїх героїв і свою власну національну душу. Український нарід не буде ніколи рабом, а Україна чієюсь провінцією. За свою свободу він пролив море крові і простелив свою визвольну дорогу мучениками й героями. Прийде час, коли московські тирани, разом із своїми НТС-івськими побратимами, полетять у прірву забуття. А що сказав би Артёмов, якби запропонувати Росії бути адміністраційно-територіяльною одиницею китайської імперії? Ще один неfortunний приклад для підтвердження своєї хитрої концепції подає Артёмов: „Середньоевропейські країни, народні демократії, зв'язані сьогодні багатьма економічними факторами”. Так, дійсно зв'язані, але московськими кайданами і брежнєвської доктриною.

„Положення національностей в Росії гостро відрізняється від того, яке було в імперіях колишніх держав”. Так, це правда. Англія не асимілювала Індії, Франція не офранцузила Індокитаю. Москва не тільки русифікує від часів Валусьва по сьогодні, але й винищує український нарід. Положення гостро відрізняється,

бо українці „тоже русские” або просто „хахли”. У самому РСФСР є 30 народів, але рідко котрий з них живе на рідній території в більшості. Ось що зробив московський імперіялізм. В Мордовії тільки 35% мордвинів, а в Казахстані казахів тільки 40%. Звідки взялося в Україні 19% москалів?

А вже нахабністю звучать слова: „Успішно вирішити синтезу історичних тенденцій”. Історичні тенденції зовсім не ті, які уявляє собі Артёмов і Ко. Історичні тенденції нашої епохи ведуть до визволення всіх поневолених народів світу і до повної їх незалежності. „Раніше знести диктатуру, а потім, виходячи з реальності, плебісцит”. Це — стара, облудна байка. Ми можемо щиро подякувати за цей плебісцит, який буде переводити Артёмов і Ко. Можна сподіватися, що „виходячи з реальності”, він навіть плебісциту не допустить.

„Замість незалежності взаємна залежність”, — каже Артёмов. Залежність з ким, з московським скорпіоном? „Національне питання в нас ми будемо вирішувати просто”. Це теж усім поневоленим народам зрозуміле, бо ця простота завжди була на кінці цівки нагана або на кільчастих дротах. Для поневоленої України немає іншої простоти, як та, яка виростає сьогодні в молодому поколінні України — це повні людські й національні права, повна свобода й незалежність. Замість „Советського Союзу” Артёмов пропонує „Російський Союз”. Одне і друге це тільки нова маска тюрми народів, московської імперії, і яка б зовнішня назва не була, вона нічого не змінить.

„Континентальний характер території вимагає тісніших форм федерації”. Це та пісенька, яку співали Керенський, Винниченко і навіть Ленін в початках большевицького панування. Але й тут Артёмов зразу застерігається: „Мінімум всесоюзних керівних і координаційних органів”. Ось куди веде НТС-івська стежечка! Ще нічого немає, а вже Артёмов редукує. Він бачить тільки „державно-політичні твори, централізовані в Москві”. Бо тільки тоді „можна твердо розраховувати на збереження, зміцнення і розвій Російської Федерації”. Як бачимо, Артёмов живе ще в 1917 році, коли було ще доволі багато наївних малоросів, але в сучасному світі йому вже немає місця. Він і йому подіб-



Леонід Полтава

## ВІДВІДУВАЧІ В КИЄВІ

У далекому минулому український столичний Київ відвідували візантійські послани, скандинавські воїни, папські посланці, перські купці, арабські мандрівники-науковці та багато інших включно з єпископом Готье Савейрою, який очолював посольство короля Генриха I з Франції, що приїздило до Києва прохати руки князівни Анни Ярославни.

Київ багато бачив на своєму довгому віку. Бачив татарські орди, північного дикуна князя Долгорукого, який грабував церкви. Але Золотоверхий також бачив гетьмана Богдана Хмельницького на білому коні після перемоги над

ні це вчорашні люди. Артёмов чим більше наближається до кінця своєї статті, тим більше пускає фарбу: „Принцип сомовизначення не такий то простий в дійсності, а плесбісцит не легко переводити чи оцінювати”. Отже, логічно, найкраще з нього зовсім зрезигнувати.

Цього досить, щоб виробити собі повну картину НТС-івських мудроців. Таким мудрошам можуть прислухатись, а навіть їх піддержувати ті західні політики, які бажають зберегти цілість російської імперії. Але й серед нас трапляються наївні й легковірні, які бажають говорити з „сусідами” і ловляться на гарні слова, як риба на принаду. Тут ми бачимо недвозначно, чого можна очікувати від НТС, який вважає себе передовим загоном російської еміграції. Серед них немає суцільної програми, в політичному думанні хаос, але всі вони хочуть зберегти за всяку ціну єдину-неділиму Росію. І тому їхній підхід до большевизму такий лагідний, бо все ж таки большевизм цю неділимість пильно береже.

Світ мусить зрозуміти, що єдина розв'язка в конфлікті двох світів це єдиний фронт усіх поневолених народів разом із волелюбними силами світу в динамічному наступі за цілковитий розвал московської імперії і повну незалежність поневолених народів. Російському народові місце там, де його етнічна територія, а НТС у вогні революції, яка наростає з дня на день, своєї печені не спече.

Польщею, приховував у своїх зелених провулках посланців великого гетьмана України Івана Мазепи.

У новіших часах, за української державности у формі УНР в 1917-19 роках наш вічний Київ помолодів, і тоді П. Тичина писав „предки, предки встали з могил”, „а внизу Дніпро торкає струни”...

Потім столичний Київ збройною рукою Москва знову обернула в провінційне місто, де ще страшніші, ніж за царизму тюрма „Косий Капонір” — зависочили обковані залізом двері спершу ЧК, потім НКВД і ще потім — МВД та КГБ. В Києві, на глум історичній правді й самому поняттю справедливості, є так званий уряд Української ССР, однієї з маріонеток з-поміж „республік” ССРСР, є навіть консуляти країн-сателітів.

Київ переживає тепер особливий час. Назовні він — столиця Української ССР, в підземеллях він — столиця українського духа, культури, мови, спротиву, а в щоденному житті — це провінційне місто російської імперії, з засиллям чужинців із півночі. Донедавна в Україні жили 7 мільйонів росіян, тепер їх уже понад 9 мільйонів. Вивіски написані українською мовою, але урядовці тієї мови не знають чи бояться вже нею говорити. Такий Київ офіційний, формальний, советський. Зірвані, а подекуди реставровані церкви лише підкреслюють парадоксальність його становища. Але церковці, де востанне спочивало тіло Тараса Шевченка в дорозі з Петербургу до Канева, вже й не реставрували навіть для туристів — її зруйнували дощипти.

І ось до такого Києва їдуть відвідувачі з-за кордону. Їх дедалі більше. Не тільки туристів, українців або чужинців, які бажають щось побачити. До Києва часто їдуть високопоставлені державні діячі з країн-сателітів і з вільного світу. Вони захоплюються красою зеленого міста — і мовчать про трагедію Києва, трагедію України. Правда, покійний президент Франції ген. де Голль згадав у Києві про зв'язки французьких королів і князів через Анну Ярослав-

ну, і колишній прем'єр Канади Дж. Діфенбейкер домагався, щоб у Києві відкрили консулят Канади. А більшість закордонних діячів з вільного світу або мовчать, або виступають так, як це зробив прем'єр Канади П. Трюдо: мовляв, у Канаді федеральний уряд і у вас, в СРСР — федеральний уряд, подібні системи, подібні й справи...

Коли ж у червні 1971 р. прибув з візитою до Києва — після Москви і в супроводі різних московських патолічевих, архієпископ і президент Кипру Макаріос, то йому навіть влаштували зустріч із „митрополитом київським і галицьким (!) Філаретом, патріаршим екзархом України”, як сказано в „Радянській Україні”. ТАСС, советська пресова агенція, подавала теж, що „голова Президії Верховної Ради УРСР О. Ляшко влаштував прийняття для президента Кипру архієпископа Макаріоса, в ході якого гостя ознайомлено з державним устроєм, розвитком економіки і культури Української ССР”. Архієпископ Макаріос спершу поклав вінок біля Могили невідомого солдата в Києві — з імперіалістичної армії червоної Росії, а другого дня побував у Володимирському Соборі, де правили Богослуження російською мовою, з дозволу Москви... З тим він і поїхав додому, подякувавши за увагу „всім київським міністерствам”.

Всі оті рештки „міністерств Української ССР”, власне, й мають за завдання замилювати очі відвідувачам Києва, щоб приховати правду про національну, бездержавну неволю великого українського народу. Не всі закордонні відвідувачі знають минулу й сучасну правду. Багатьом повинні допомогти її пізнати ми — зорганізовані українські громади в усіх країнах вільного світу.

Виступаючи перед Палатою Репрезентантів у Вашингтоні, конгресмен Едвард Дервінські з Іллиною назвав у своїй знаменитій промові про Поневолені Нації (надрукована в „Конгресшел Рекорд” з 18-24 червня 1971 року, вийшла теж окремою відбиткою) 27 націй-держав, що їх захопили комуністичні Росія й Китай або взяли під свою конгрюлю, як Кубу. Він не даремно запитав членів американського Конгресу: „Хто ж далі на черзі?” — і закликав американський Уряд нарешті розпочати протиудар комуністичній агресії. Між загарбаними держа-

вами-народами конгресмен Е. Дервінські назвав Україну з її столицею Києвом „під комуністичною домінацією” і прочитав окрему пояснювальну записку в цій справі д-ра Л. Добрянського, голови Крайового Комітету Тижня Поневолених Націй і президента УККА, теж опубліковану в „Конгресовому Рекорді”. Конгресмен Е. Дервінські ані д-р Л. Добрянський не бували в Києві, але вони обидва краще знають трагічне положення України, аніж ті члени державних делегацій і навіть прем'єри та президенти, яким Київ показують з московської ласки.

Українці Канади добре зробили, що напередодні подорожі прем'єра П. Трюдо дали йому документи в руки й прохали виступити в обороні В. Мороза. Прем'єр цього не зробив, відвідуючи Київ, але потім прохав у Оттаві пробачення в делегації Комітету Українців Канади.

Вважаємо, що це добра метода і тактика збоку вільних організованих українців: давати репрезентантам країн свого поселення, які відвідують Україну, документи в руки з офіційними проханнями в обороні прав українського народу, а після їх повернення запитувати прилюдно, що вони, нехай це буде і прем'єр-міністер, зробили у тій справі?

Якщо ми, живучи в Америці, Канаді чи іншій країні, працюємо, платимо податки, вибираємо голосуємо, то як частина зорганізованого суспільства можемо й повинні прохати провідних діячів наших держав сказати їхнє слово про Україну, перебуваючи на відвідинах у Києві. Тоді не лише Москва буде користуватись нагодою „замилювати очі” чужинцям, а й чесні чужинці матимуть нагоду запитати Москву: „Чому сидять у тюрмі Валентин Мороз і багато інших?”, „Де українська армія в Україні?”, „Де українські гроші, поштові значки і т. д.?”, „Де в Києві амбасада Америки?”...

Київські закордонні відвідувачі, особливо з високопоставлених осіб у вільних країнах світу, можуть бути важливими відвідувачами, коли будуть заздалегідь підготовані, матимуть документи, прохання, інформації. Дехто з них мовчатиме з політичних міркувань, дехто злякається гніву Москви, але не всі. І саме ті „не всі” вже зробили і зроблять, з нашою допомогою, не одно добре діло для загальної користі — вільного світу і України, яка змагається за волю.

## СУМНІ ДАТИ

## Володимир Свідзінський

Володимир Свідзінський — одна із жертв московсько-большевицького злочинного режиму. „Восени 1941-го року, в розпалі другої світової війни... схоплений енкаведистами, поет у групі українців під арештом відходив на схід. Поблизу Харкова, спинившись на нічліг, енкаведисти загнали заарештованих у якусь будову. А вранці, щоб позбутися тягару і швидше втекти від наступаючих німців, облили бензиною наповнену людьми дерев'яну будову і запалили. Так відійшов, спалений живцем, напричуд обдарований поет і перекладач, один із найбільших майстрів української поезії”. (Вступна стаття Я. Славутича до збірки поезій: „Володимир Свідзінський — Вибрані поезії”).

Так большевики поводитися з українськими поетами ще в 30-их, пізніше в 40-их роках, так поводяться аж дотепер, лише замінивши розстріли на тюрми, концтабори та психіатричні лікарні.

Володимира Свідзінського знищено 30 років тому, бо він не став советським трубадуром, спілувачем сталінського „раю”, як те робили численні поети та письменники. Володимира Свідзінського справедливо називають одним із найбільших майстрів української поезії.

Черет і осока обняли сонний став,  
І пусто скрізь. Лиш дівчина порою,  
В забутий парк забрівши самотою,  
На галаві, серед високих трав,  
Коли південь виблискує й палає,  
Із бабки срібної вінок собі сплітає.

Чудеснішого образу української природи і української дівчини, здається, важко знайти в будь-якій іншій поезії, як це подано в наведеному вірші Свідзінського „На Поддільлі”, що його він написав у 1921 році.

Володимир Свідзінський — поет-символіст. Його чудові поезії сповнені українським світом, божественною красою української природи. Поет любив свою рідну землю особливою любов'ю, і тому в нього така глибока, можна сказати, урочиста поезія.

Розхилаю колосся, іду,  
Устріч — арнаутка чорнява.  
Слава вам, рідні поля,  
І вечірній тихості слава! —

писав поет у вірші „Розхилаю колосся”.

Природа, люди, Україна для поета були його особистим світом, який він зображував, і саме тому большевики вбачали у Свідзінському „буржуазного націоналіста”. „Той, хто не з нами — той проти нас” — ця стара большевицька засада стосується кожного, хто не хоче вглотити прославити „советської родини”. Але поезії Володимира Свідзінського ще довго житимуть серед українського народу, вірним сином якого він був.

Петро Кізко

ЧИ СПРАВДІ ХОЛЕСТЕРОЛ — ВОРОГ  
ЧИСЛО 1?

Провідний советський медичний експерт Константин Петровський у жовтневому випуску советського англосовітського журналу „Спутник” твердить, що товщ є корисний для людського організму і мусить включатися в дієту кожної нормальної людини. Поширена на Заході теорія про те, що існує безпосередній зв'язок між холестерином у щоденній їжі і атеросклерозом (ствердненням артерій), а з тим і серцевими недугами спричинилась до неправильного розуміння ролі, що її відіграє товщ у відживлюванні людини.

Наші дослідження, — заявляє д-р Петровський, — переконують, що їжа висока на вміст холестеролу не додає, але радше обнижує його вміст у крові. Людський організм сам продукує більше холестеролу, як одержує з їжі при нормально збалансованій дієті. Численні дослідники не сумніваються, що холестерол, який входить у людський організм з їжею, не є шкідливим.

У Львівському медичному інституті у 225 осіб віком від 17 до 69 років досліджувалось ефективність холестеролу в їхній дієті. Всі ці особи протягом років споживали холестерол у великій кількості. Деякі з них з'їдали щодня по сім яєць. Але виявилось, що в їхній крові вміст холестеролу нижчий від середнього, а їхні кровоносні судини в кращому стані, як у людей відповідного віку, які не відживлювались їжею багатою на холестерол.

„Коли пацієнти, — пише д-р Петровський, — одержують у їжі великі дози холестеролу, його вміст у їх крові зменшується до нормального рівня. Спершу рівень холестеролу в їхній крові підвищується, але після того він спадає.

Це доказує, — стверджує д-р Петровський, — що холестерол, який знаходиться в їжі, не лише не є шкідливий, але, навпаки, скріплює механізм метаболізму холестеролу, що продукується в організмі. Висновок з цього: внаслідок обмеження в їжі належної кількості товщу організм втрачає здібність правильно використовувати надмір кількості холестеролу і стає більше схильним до стверднення артерій.

Виходить, що навіть у таких основних питаннях, як значення холестеролу, сучасна медицина не приходить до одностайних висновків.

## ПІВСТОЛІТТЯ ТОМУ

## КИЇВ У 1921 РОЦІ

Серед глибоких снігових заметів і морозу, в обставинах нестатків, харчової кризи і браку палива зустрів Київ новий, 1921 рік.

Ще курилось над будинком Київського Губерніяльного Земства, розташованим недалеко св. Софії, на розі Володимирської вулиці та Хрещатицького завулку, де зберігся будиночок, в якому колись мешкав Тарас Шевченко. Пожежа в земському будинку виникла в загадкових обставинах наприкінці попереднього року і, оскільки в місті не діяв водогін, пожежні команди обмежились тим, що розкидали дах на цій п'ятиповерховій кам'яниці і повикидали через вікна на вулицю архіви. Все це швидко розтягали мешканці міста, використовуючи папір для розпалення печей, бо тоді київські будинки опалювались дровами, а парове ogrівання було рідко де, але не діяло через брак палива і води. Чистий папір радо розібрали учні шкіл, бо в той час не можна було придбати шкільних зошитів.

Хоч „громадянська війна” ніби вже й скінчилась, але миру ще не було. Україну охоплювало полум'я повстань. Численні повстанські загони різних отаманів просувались по периферії, іноді зближаючись навіть до самого Києва. У тривалість існування советської влади ніхто не вірив. Всі були певні, що з приходом весни воєнні дії за волю України відновляться.

Харчовий стан міста був тяжкий. Влада здійснювала принцип „військового комунізму” про розподіл харчів між працюючими. Робітники і службовці діставали на місці своєї праці приділи хліба, картоплі, пшона, круп, цукру та соли, як теж голки, нитки та деякі кравецькі виробы і певну суму знецінених паперових грошей, на які за дуже високі ціни можна було купити трохи харчів на приватному ринку, головне у селян, що привозили на продаж свою годину, молоко, як і рублене дерево для опалу. Державних, як і приватних крамниць у місті не було через брак постачання будь-якого краму.

Театри та кіна функціонували, але квитки вступу, оплачувані Виконавчим Комітетом, здебільшого розсилали по заводах, фабриках та установах. На продаж в касах театрів лишалась мала кількість квитків.

З великим сумом зустріло київське громадянство вістку про трагічну смерть у Тульчині 23 січня видатного композитора Миколи Леонтовича, твори якого були популярні в Києві, як і на всій Україні. Советський уряд України видав постанову про увічнення його пам'яті, оголосив творчу спадщину Леонтовича всенародною власністю і заходився робити старання для впорядкування, збереження і видання його музичних творів.

У Києві постав Комітет пам'яті Леонтовича, до складу якого ввійшли громадські та мистецькі діячі, музики і композиторська молодь. Комітет одержав деяку матеріальну субсидію від Народнього Комісаріату Освіти. З перших днів своєї діяльності він зайняв непохитне національне становище, заперечував впливи російських композиторів на українських, обстоював самобутній розвиток української музики, орієнтувався на західноєвропейську музичну творчість, підтримував нове сучасне музичне мистецтво Заходу, чим викликав занепокоєння серед комуністів, покликаних керувати культурним життям.

Для увічнення пам'яті Леонтовича в Києві Гімназіяльна вулиця була названа його ім'ям.

Не зважаючи на всі урядові заходи, по Києву кружляли чутки, що М. Леонтовича убив підсланий агент ЧК.

25 лютого Київ урочисто відзначив 50-ліття з дня народження Лесі Українки. Український драматичний театр ім. Шевченка, що містився у колишньому театрі Бергоньє, де в дореволюційні часи виступали корифеї української сцени, підготував до ювілею вечір творів Лесі Українки. У програми входили п'єси: „У дому роботи, в країні неволі”, „На полі крові”, „На руїнах” і „Вавилонський полон”. Вечір мав великий успіх і кілька разів був повторений.

З нагоди 60-их роковин з дня смерті Тараса Шевченка в Київській Опері відбулася святочна вистава учнів місцевих шкіл, а театр ім. Шевченка виставив інсценізації Шевченкових творів „Гайдамаки”, „Іван Гус”, „Сон” і „Кавказ”.

На майдані перед св. Софією, який понад 800 років носив назву Софійського, а перед кількома місяцями був перейменований у „площу червоних героїв Перекопу” на честь перемоги над військом Врангеля в листопаді попереднього, 1920 року, 18 березня великою військовою парадом відзначено 50-ліття Паризької Комуні — подію, яку навіть у Франції ніхто, крім комуністів, не відзначав.

Газети принесли повідомлення про підписання 18 березня у Ризи мирового договору з Польщею, яким вважалась закінченою війна 1920 року. Як писала преса, державний кордон був встановлений по лінії фронту, на яку відійшли совєтські війська після варшавської офензиви. Отже, виходило, що Польща, поласувавши на західноукраїнські землі, замирилась зі совєтами. Проте, кияни не надавали цьому особливого значення і думали, що з початком весни відновиться війна з поляками, а може і з румунами, які відхиляли всі вимоги Москви про повернення їм Басарабії.

У приміщенні Київських Купецьких Зборів, названому тепер Будинком Комуністичної Освіти, протягом кількох тижнів з великим пропагандивним шумом тривав судовий процес Голубовича та інших, що уклали Берестейську угоду і запросили німців на Україну.

Великодня неділя в цьому році припадала якраз на 1-ше травня і всі кияни зустріли свято в переповнених, тоді ще відкритих церквах, а комуністична влада була ще заслаба, щоб перешкодити великоднім урочистостям. Тому ніяких першотравневих святкувань у формі процесій, маніфестацій чи загальноміських зборів не було.

Очікуючи вибуху нової визвольної боротьби і розглядаючи мирний час як тимчасову павзу, творчі сили Києва розгорнули працю на ниві національної культури.

З ініціативи чоловіка Лесі Українки Климентія Квітки при Академії Наук почав працювати музично-етнографічний кабінет, співробітників якого збирали й вивчали народні пісні.

Державне видавництво України видрукувало збірник пісень для хору, а капеля „Десять народних пісень” М. Вериківського. Вийшов збірник „Вісім прелюдів пісень” П. Козицького. Був

це значний вклад в українську хорову літературу.

Розгорталась і праця над створенням українського оперового театру. Міський оперовий театр, що виставляв твори російською мовою, не міг задовольнити зростаючих вимог музично-вибагливих київських слухачів. Від кінця 1920 року ініціатори організації українського оперового театру, артисти В. Лубенцов і М. Дейнар працювали над створенням такого театру. У складі його намічалось 50 співаків, двох примабалерин і двох солістів балету, по 74 особи в хорі і оркестрі, 24 особи в кордебалеті. Диригентом був запрошений чех Іван Паліцин, режисером Федір Оришкевич, балетмайстром Броніслава Ніжинська, хормайстром Петро Гончарів. Літературно-музичною частиною завідував композитор Яків Якименко-Степовий.

З весни 1921 року вже йшли перші проби опери „Тарас Бульба” Лисенка під керівництвом Паліцина. Ескізи декорацій та убрань виготовляв Анатоль Петрицький. Але праці ентузіастів рідного мистецтва ніхто не фінансував. У липні Головне Управління Політичної Освіти в тодішній столиці Харкові запропонувало своїй губерніяльній філії в Києві „вжити необхідних заходів до розвитку Київської української опери, включивши її для фінансування і матеріального постачання нарівні з державними театрами”, але та відмовилась, посилаючись на брак коштів, і творча праця українського оперового театру припинилась.

Київський міський театр опери грав ціле літо без перерви, бо через розладнання залізничного транспорту не було змоги поїхати на гостинні виступи. В цьому році репертуар театру складався з кількадесятьох опер. Тоді останньо виставлялось прегарну ліричну оперу „Міньйон” Тома на слова Гете.

Літо цього року випало дуже гаряче і посушливе. Урожай збрали малий. А на Поволжі, де й перед тим відчувався брак хліба, сонце спалило всі посіви і звідти стали долітати до Києва вістки про голод. На допомогу голодуючим у Києві влаштовували добродійні концерти, збірки, видано одноденну газету „На голод!” Щойно з тієї газети, дивлячись на додану до неї мапу, кияни довідались, де проходить теперішній кордон України з Польщею.

19 серпня вийшло перше число нової київської газети „Пролетарская Правда”, яка через чотири роки почала виходити українською мовою і відіграла помітну роль в національно-культурному житті Києва, хоч за це довелося поплатитись своїми головами багатьом редакторам і завідувачам відділу національно-культурного будівництва. Ця газета виходить і тепер, змінивши після війни назву на „Київська Правда”.

Волю всього українського народу — домогтися визволення України, відновити змагання за її самостійність — підтримували всі національно-свідомі кияни. На конспіративних квартирах, в різних неприступних для ворога місцях сходив українського націоналістичного підпілля обговорювалось ситуацію на Україні, одержувалось вістки про підготовку Другого зимового походу під проводом генерала Тютюнника, складалось сміливі пляни нових визвольних акцій.

Київське підпілля готувало збройне повстання, яке мало розпочатись з наближенням до Києва очікуваних із-за кордону військ генерала Тютюнника. Була створена підпільна організація — Всеукраїнський Центральний Повстанський Комітет, до складу якого входило 49 членів-бойовиків визвольних змагань. Саме в цей час повернувся до Києва поет-воєк Григорій Чупринка, щойно випущений з ув'язнення в Кожухівському концентраційному таборі під Москвою. Він вступив до Всеукраїнського Повстанського як його 50-ий член. Ширилась підпільна праця, в засекречених місцях концентрувалось запаси зброї, призначеної для роздачі учасникам повстання. До визвольної акції втягалось щораз більше довірених людей. Один необережний крок — і про цілу справу дізналась неперевершена людина, яка виявилась провокатором і зрадила советським поліційним органам цілий склад повстанської організації. Хвала арештів залила місто.

Наприкінці серпня в київських газетах появилася стаття „Авантюра, що зірвалась”, в якій повідомлялось про розкриття протисовєтської змови і наводилось імена її керівників, серед них і Чупринки. Всіх їх засуджено на смерть і розстріляно. Це повідомлення справило тяжке враження на киян. Втративши своїх провідни-

ків, київське підпілля не могло вже відігравати активної ролі в наступних подіях.

Життя міста текло своєю чергою. У вересні приїздив до Києва народний комісар військових справ Троцький. На честь його в оперовому театрі відбулось урочисте засідання. З довгим розкуйовдженим чорним волоссям, з цапиною борідкою 42-літній Троцький об'їхав, стоячи у відкритому авті, ряди червоноармійців, що вишикувались вздовж вулиць перед театром і голосно вітали його.

Восени Київ став місцем відродження Української Автокефальної Православної Церкви, що було наслідком всенароднього прагнення мати свою Церкву. В обставинах розквіту національної свідомості і наростання небезпеки безвірництва, яке ніс большевизм, український народ прагнув не лише мати свою Церкву, яка відповідала б його духові та традиціям, але й шукав ідейного захисту від небезпеки з Півночі. В силу цих обставин київське громадянство, підтримане населенням цілої України, рішуче стало на шлях відродження рідної Церкви. Коли єпископи Російської Православної Церкви, а далі за їх намовою і Румунська та Грузинська Православні Церкви відмовились висвятити українського єпископа для духовної опіки над українським народом, у Києві 11 жовтня в храмі св. Софії був скликаний Церковний З'їзд. Учасники його ще раз звернулись з проханням до Російської Православної Церкви про висвячення єпископа, але речник Російської Церкви, якого зустріли з повною пошаною і співом „Исполла еті деспота”, повторив відмову висвятити єпископа і наказав людям розійтись.

І тоді всі учасники з'їзду, після триденного посту і молитв, 14 жовтня, поклавши руки один на одного, спільно висвятили митрофорного протоієрея о. Василя Липківського і він очолив відроджену УАПЦ, ставши її митрополитом.

Нарід тріюмфував. На обох брамах до Софійського подвір'я заясніли написи золотими літерами на синьому тлі: „Собор св. Софії український”.

На початку листопада більше з усних переказів, ніж зі скупих газетних повідомлень довідались кияни про початок Другого зимового походу і про офензиву генерала Тютюнника на



Коростень. Советські газети називали цей похід рейдом Тютюнника, але він так настрашив більшовиків, що вони вислали проти нього цілу кінну армію Котовського. Під враженням тих подій непомітно минуло свято „жовтневої революції”, як звичайний неробочий день, без парад і вуличних демонстрацій.

Наприкінці листопада газети принесли вістку, що рейд Тютюнника зазнав невдачі, „не знайшовши підтримки серед українського населення”. За словами преси, загони Тютюнника після поразки над річкою Звіздаль поспішно відійшли назад за польський кордон, а ті, що опинились у полоні, не схотіли покаятись та переходом на советську службу спокутувати свої провини і, як „непоправні бандити”, були розстріляні. Так виглядала в більшовицькому освітленні героїчна епопея 359 лицарів Базару, які перед лицем страти не погодились зрадити свої ідеї і з вигуками „Слава!” та співом національного гімну зустріли смерть.

Це був останній чин буряної доби визвольних змагань, але і після нього ще довгий час точилась на Україні боротьба різних повстанських загонів, які й далі проголошували самостійницькі гасла і тримали під своєю контролею цілі повіти. Лише Київ, де стояв советський 14-ий стрілецький корпус, та деякі інші великі міста зі скупченими в них великими військовими силами давали змогу спокійно спати вночі новітнім володарям українських земель.

На самому кінці року газети повідомили, що в Полтаві 25 грудня помер письменник-українець Володимир Короленко, який подібно до Гоголя писав свої твори не українською мовою. Київська міська рада на його честь перейменувала Володимирську вулицю на вулицю Короленка. Після війни цій вулиці повернено ім'я великого князя-хрестителя України.

Зима пройшла серед харчових труднощів. Вплив голоду на Волзі давав себе відчутти. Коли восени фунт хліба коштував 1200 карбованців, то навесні ціна його піднялася вже до 100.000 карбованців. Ціни зросли в сто разів.

*Іван Левадний*

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ  
НА  
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”!

*Р. Володимир*

## ТУДИ НА ЗАХІД

Туди — на захід, де гадкам ширяти,  
До дальніх зір, на щонайвищі гори,  
Світ-заочі від знищеної хати —  
Щоб виспівати все на серці горе.

На схилі скель знайду собі домівку:  
В ній буде скромно, чисто і привітно,  
Якщо б там жити й довелось довіку.  
Ось, де плекати думу заповітну!

Вмиватимусь джерельною водою,  
Впиватимусь різким гірським повітрям,  
Щоб волею незламною, снажною  
Сталити дух від доторку зневір'я.

Хоч і в чужому краю, все ж зумію  
На недоступній темряві-вершині  
Від злободенщини звільнити мрію,  
Сурмити гимн далекій батьківщині.

## ВІЙНА ПРОТИ ПОЛІЦІЇ

У зв'язку з невгаваючою кампанією, що її веде „ліберальна” преса проти поліції, зокрема її „брутальності” в поборюванні всякого роду вуличних масових заколотів, варто пригадати один важливий документ.

У червні 1961 р., отже рівно десять років тому, сенатська Підкомісія внутрішньої безпеки оприлюднила звіт, в якому докладно подано комуністичний план здискредитувати в очах населення і спаралізувати діяльність поліції. Оpubлікований під назвою „Комуністична змова проти поліції вільного світу”, цей звіт був цілковито зігнорований більшістю часописів, радіовислень і телевізійних станцій. Ось декілька витягів з цього проречистого документа:

„Наша поліція належить до передових оборонців свободи і тому є головною ціллю атак комуністів. Чим краще зорганізовані ці сили, тим більших зусиль докладають комуністи, щоб їх розкласти й знищити.

Комуністична техніка (у війні проти поліції) скеровується передусім на те, щоб підірвати довір'я до поліції в очах народу.

Звідси зрозуміла антипатія поміж поліцією і комуністами.

Поліційні органи здають собі справу з того, що Комуністична партія не являється ще одною політичною партією, але є інтернаціональною конспірацією.

Кампанія, ведена проти поліції котроїсь із вільних країн, плянується не безпосередньо Комуністичною партією даної країни, а стратегами інтернаціонального комунізму”.

Події останніх десяти років переконливо свідчать про те, яким актуальним є й сьогодні цей звіт сенатської Підкомісії внутрішньої безпеки.

## ПОЕЗІЯ ІДЕАЛІЗМУ

В українській еміграційній поезії існує кілька чіткіше зарисованих напрямків, а серед них виділяється один характерний своїм ідеалістичним одуховленням. На нашу думку, цей тип поезії репрезентують чи краще репрезентували такі поети, як Л. Мосендз та Ю. Клен. Без уваги на індивідуальні особливості згаданих поетів, об'єднує їхню творчість подібність світоглядної філософії та високий патос патріотизму.

Із сучасних еміграційних поетів до цієї „школи“ дуже близький і своєю світоглядною філософією і саме цим патріотичним патосом Р. Володимир, що видав досі три збірки оригінальних поезій та одну збірку перекладів.

І оригінальні поезії Р. Володимира і його переклади друкувалися по різних наших літературних і літературно-наукових журналах та часописах. Там теж були поміщені рецензії та ширші огляди його літературної творчості. Згадати хоча би такі журнали, як „Визвольний шлях“, „Вісник“, „Фенікс“, „Київ“, „Записки НТП“ і ін. З часописів згадаємо „Гомін України“, „Шлях Перемоги“, „Америка“, а зокрема варто згадати такі англомовні журнали як „Юкрейнісн Рев'ю“, „АВН бюлетен“ „Віблос“ і інші.

Поет Р. Володимир це, як відомо, псевдонім В. Р. Кухаря, викладача славистики та германистики в стейтовому коледжі у Форт Гейс в Кензасі.

Р. В. Кухар виступає також часто на різних симпозиумах та конференціях з інформаційними доповідями на теми української літератури перед чужою публікою, наприклад, у травні ц. р. виголосив в Монтреалі на симпозиумі східних і західних слов'ян в університеті Сер-Джордж-Вілліямса змістовну доповідь про сучасну українську еміграційну літературу.

Поезія Р. В. Кухаря в основному це поезія патріотичного ідеалізму, коли мова про її ідеологію, але формально, настроєм і тематикою вона дуже близька романтичній поетичній стихії.

Поет має в своєму творчому доробку низку поем героїчного характеру, присвячених видатним постатям наших визвольних змагань чи то з доби козацької, чи з нашої сучасності.

В поезії Р. Володимира зустрічаємо кілька поем, пов'язаних не тільки з видатними постатями нашої історії, але навіть з місцевостями, що вписалися в епос наших національних змагань за волю і державність. Мотив героїки, якщо й не провідний, то все таки один з головних творчих мотивів в його поезії. Це своєрідна похвала високих чеснот, які затвердила історія людства, як непохитні закони.

У збірці поезій, що вийшла друком 1964 р. під заголовком „Палкі серця“, її автор виступає як поет з ясно оформленим світоглядом. До цієї збірки входять такі підрозділи — „В країні провесни“, „Палкі серця“, „Вітчизняні поеми“ і „Сучасне“. На основі цих заголовків можна вже відгадати основний тон поезій. Характерно,

що цю збірку присвятив автор своїй матері. Це може й дрібничка з погляду літературного, але яка ж симпатична прикмета вдачі цього поета, як людини!

Тому, що саме в цьому збірнику поезій, у його другій частині вміщений цикл довших поем, ми зупинимося коротко саме над темою поеми, бо вона сама собою цікава.

Віршована поема займає в світовій літературі вийняткове і, мабуть, почесне місце. Це один з поетичних жанрів, що сягає своїм походженням у глибини віків, в давнину нашої історії. Це серйозний поетичний твір епічного характеру, в якому розповідь, як літературна форма, зумовлює теж певні особливості передачі поетичного змісту.

Як загальновідомо, найстарші такого типу поеми це так звані національні епоси — Гомерова „Іліада“ і „Одіссея“, „Пісня про Нібелюнгів“, „Пісня про Ролянда“ або вкінці наше „Слово про похід князя Ігоря на половців“. Очевидно, що їх значно більше, бо майже кожен народ створив щось своє в цьому жанрі.

В сучасному літературознавстві поділились голоси відносно актуальності жанру віршованої поеми, де бто віршованого літературного твору з позначками епіки. Деякі теоретики твердять, що епіку перейняла проза і що для поезії сьогодні вона зовсім не надається. Незалежно від цього суворого присуду теоретиків багато поетів все таки плакає з помітним пієтизмом форму віршованої поеми.

Коли мова про сучасну українську поезію, то треба ствердити, що майже кожен з видатніших українських поетів сучасності пробував своїх сил у цьому жанрі. Згадаймо хоч би М. Рильського, автора поем „Марина“, „Чумаки“ та інших, пригадаймо Ю. Клена, автора епічного циклу „Попіл імперії“ або Е. Маланюка, автора епічного циклу „П'ята симфонія“. Це з покоління старших, що відійшли, але й серед молодших знаходимо відважні спроби продовжувати форму віршованої поеми (поема „Сновидів“ — С. Гординського). Характерні в цьому розумінні особливо цикли Л. Костенко, щоб відмітити тільки те, що найхарактерніше з найновішого. Культивує цю трудну поетичну форму також Р. Володимир, і цілий цикл у збірці „Палкі серця“, названий „Вітчизняні поеми“, є сміливим змаганням автора з епікою в романтичній подачі.

Герої його поем це відомі постаті нашої історії — князь Святослав, трагічну долю якого чи радше останню дію його героїчного життєпису відтворив поет у поемі „Святославів загин“. Поему, складену з п'яти пісень, присвятив поет особі овіяного романтичним чаром козацького полковника Івана Богуня. Поетові, якого думка так глибоко захопилася історичною тематикою, неможливо було не відмітити у своїй творчості такої події, як конотопська перемога (в поемі „Конотоп“), і не міг поет поминути такої трагічної події, як бій під Полтавою. Цій темі присвячена поема „Мазепа під

Полтавою", що неначе перекликається з поемами таких велетнів віршованої баталістики, як Байрон і В. Гюґо. А хіба ж мазепинський сюжет не один із великих поетичних сюжетів в європейській поезії? Чому б на цій творчій арені не позмагатися українському авторові із непереможним матеріалом. А це змагання поета з цими монументальними поетикальними сюжетами безумовно варте признання і уваги.

В цьому циклі присвячено теж сучасній тематиці кілька поем — „Буття героя” про Р. Шухевича і „Досвітки” про трагедію дівочої долі в рядах борців за батьківщину. Всі ці твори це неначе ораторія героїки, яку замикає поема „Патетична елегія”.

У році 1970 появились дві наступні збірки поезій Р. Володимира — „Височій, життя” і „Прапори духа”. В цих збірках назагал більше рефлексійної лірики. Поет шукає заспокоєння в частих діалогах з природою, неначе сходить з шпилів високих роздумів і радіє природою, зустрічами з людьми і якось повніше переживає такі хвилини. З цих переживань родяться хвилюючі ліричні мініатюри, а часом навіть строфи, навіяні легкою іронією. Тут попадаються такі віртуозні строфи, як ця, що ми дозволимо собі зацитувати:

#### На скупій землі

Чужо всюди,  
холоднеча,  
інші люди —  
порожнеча...

Біла хата  
край левади,  
не багато  
в ній облади...

Видержати в цій формі десять строф це своєрідне майстерство, на яке не кожен поет може собі дозволити.

Звичайно, що це не те, що в поезії Р. Володимира особливо виділяється, але поминути це теж не можна, бо й проблеми формальні грають помітну роль як засіб вислову поетичної експресії. В орудуванні формальними засобами розкривається формальна культура поета.

У збірці „Прапори духа” повертається тематика суворіша. Вміщено там дві балади — „Баляду про матір і трьох синів” та про „Незаного вояка Орису”. Мотив про дівчину-героїню в поезії Р. Володимира часто повертається, це тема, яка глибоко засіла в психіці поета, і він перетворює її у різних варіаціях, неначе шукаючи якоїсь абсолютної редакції цієї теми в поетичній формі.

В збірці перекладів вміщена лаконічна характеристика поезії Р. В. Кухаря, автором якої є Матей Матеїч, професор славистики у стейтовому університеті Огайо. „Кухарева поезія, — пише М. Матеїч, — писана здебільшого клясичним віршем, характерна провідною ідеєю пошванти людини батьківщині, філософською вдумливістю над питанням життя і смерті, трагікою буття поневоленої нації, геройським світоглядом і мотивами особистої гідності, як і конструктивним творчим оптимізмом. В цьому аспекті перестає вона бути суто індивідуальною й українською поезією, а перетворюється в загальнолюдську”.

Софія Наумовиц

## Молодий поет, що кидає виклик

Ждан Ласовський: „На щоглах увялень”, образи і слова, вид. Об’єднання мистців українців в Америці, Нью Йорк 1971, з передмовою Володимира Гаврилюка та з обкладинкою й ілюстраціями автора, 95 стор.

Оригінальна збірка поезій молодого автора: поета і маляра водночас й у рівній мірі. Що більше: майже у кожній поезії проявляється ще й третій мистецький чинник, а саме музичний. Тож книжку Ждана Ласовського треба окреслити приблизно так: це сучасна музика, описана модерною манерою поетики, — примарними образами сучасного світу. Кожна бо поезія має свого малярського відповідника в абстрактному рисунку, не завжди ілюстративному.

Для підтвердження сказаного хай послужать нагад вибрані уривки: „Заграв на інструменті розпачу мандрівник, позичаючи в Ветговена клявіші”, „Гук перкусійних строф топче поліхромовий місяць”, „Струни гітари сипали нотами під тупіт жовтих листків”, „Стомлено звисає міст, захлиснений димом жорстокої цивілізації”, „Чужинче, сповісти Завтра, що Сьогодні померло в неславі”, „Восьма вулиця плавала в хмарах зелених димів фабрик та марігвани”, „Зелений парк став об’єктом нападу модерних пекучих форм, яких сам Пікассо не розумів”, „Розтягус години фігура, втиснена в стіну нудьги”, „Скотилося сонце за гамір цементового мурашника”, „Над білими капелюхами муринів витав дух Дарвіна”, „Юрба садовила на повітряний престіл червоного ведмеда з незрячими очима”, „Поволі топиться насонна пігулка в золотій чаші всечася”... і т. п.

Це поезія сучасної західньої молоді. Гостро інтелектуальна, без зайвих сентиментів. Лаконічно, без прикрас висловлює вона цей екзистенціальний жах буття, яким пройнята вся молодь. Її бунт проявляється у про-

Як уже згадано, оригінальною творчістю не вичерпується поетична творчість Р. Володимира, бо поет працює посилено також у ділянці перекладу, присвоюючи українській літературі дещо із скарбів світової літератури. І треба визнати, що перекладний каталог Р. Володимира доволі показний.

У видавництві „Ориджінал ворк” в 1970-му році вийшла добірка його перекладів під заголовком „Поезія в перекладах”. Ось список авторів, твори яких надруковані в цьому збірнику: Горацій, Чосер, Гельдерлін, Шеллі, Бронті, Сантаяна, Мейзфілд, Міцкевич, Словацький, Лермонтов, а також „Пісня про Ролянда”. Крім цих авторів у другій частині збірки вміщені переклади поезій автора на кілька мов, в більшості на мову англійську.

Але, як згадано у слові від Видавництва, „сюди, в обмежену розміром книжку, очевидно, не змогло ввійти більше поетичних творів з авторових перекладів, не ввійшли туди теж драми, поеми та прозові твори — переклади з усесвітньої літератури, напр., з Паскаля, Торо, Сінга або ж російська повість Шевченка „Варнак”.

Полтавою", що неначе перекликається з поемами таких велетнів віршованої баталістики, як Байрон і В. Гюґо. А хіба ж мазепинський сюжет не один із великих поетичних сюжетів в європейській поезії? Чому б на цій творчій арені не позмагатися українському авторові із непереможним матеріалом. А це змагання поета з цими монументальними поетикальними сюжетами безумовно варте признання і уваги.

В цьому циклі присвячено теж сучасній тематиці кілька поем — „Буття героя” про Р. Шухевича і „Досвітки” про трагедію дівочої долі в рядах борців за батьківщину. Всі ці твори це неначе ораторія героїки, яку замикає поема „Патетична элегія”.

У році 1970 появились дві наступні збірки поезій Р. Володимира — „Височій, життя” і „Прапори духа”. В цих збірках назагал більше рефлексійної лірики. Поет шукає заспокоєння в частих діалогах з природою, неначе сходить з шпилів високих роздумів і радіє природою, зустрічами з людьми і якось повніше переживає такі хвилини. З цих переживань родяться хвилюючі ліричні мініатюри, а часом навіть строфи, навіть легкою іронією. Тут попадаються такі віртуозні строфи, як ця, що ми дозволимо собі зачитувати:

#### На скупій землі

Чужо всюди,  
холоднеча,  
інші люди —  
порожнеча...

Біла хата  
край левади,  
не багато  
в ній облади...

Видержати в цій формі десять строф це своєрідне майстерство, на яке не кожен поет може собі дозволити. Звичайно, що це не те, що в поезії Р. Володимира особливо виділяється, але поминути це теж не можна, бо й проблеми формальні грають помітну роль як засіб вислову поетичної експресії. В орудуванні формальними засобами розкривається формальна культура поета.

У збірці „Прапори духа” повертається тематика суворіша. Вміщено там дві балади — „Баляду про матір і трьох синів” та про „Незнаного воюка Орису”. Мотив про дівчину-героїню в поезії Р. Володимира часто повертається, це тема, яка глибоко засіла в психіці поета, і він перетворює її у різних варіаціях, неначе шукаючи якоїсь абсолютної редакції цієї теми в поетичній формі.

В збірці перекладів вміщена ляконічна характеристика поезії Р. В. Кухаря, автором якої є Матей Матеїч, професор славистики у стейтовому університеті Огайо. „Кухарева поезія, — пише М. Матеїч, — писана здебільшого клясичним віршем, характерна провідною ідеєю пошвати людини батьківщині, філософською вдумливістю над питанням життя і смерті, трагікою буття поневоленої нації, геройським світоглядом і мотивами особистої гідності, як і конструктивним творчим оптимізмом. В цьому аспекті перестає вона бути суто індивідуальною й українською поезією, а перетворюється в загальнолюдську”.

Софія Наумовиц

## Молодий поет, що кидає виклик

Ждан Ласовський: „На щоглах уявлень”, образи і слова, вид. Об'єднання мистців українців в Америці, Нью Йорк 1971, з передмовою Володимира Гаврилюка та з обкладинкою й ілюстраціями автора, 95 стор.

Оригінальна збірка поезій молодого автора: поета і малюра водночас й у рівній мірі. Що більше: майже у кожній поезії проявляється ще й третій мистецький чинник, а саме музичний. Тож книжку Ждана Ласовського треба окреслити приблизно так: це сучасна музика, описана модерною манерою поетики, — примарними образами сучасного світу. Кожна бо поезія має свого малярського відповідника в абстрактному рисунку, не завжди ілюстративному.

Для підтвердження сказаного хай послужать нагад вибрані уривки: „Заграв на інструменті розпачу мандрівник, позичаючи в Ветговена клявіші”, „Гук перкусійних строф топче поліхромовий місяць”, „Струни гітари сипали нотами під тупіт жовтих листків”, „Стомлено звисає міст, захлиснений димом жорстокої цивілізації”, „Чужинче, сповісти Завтра, що Сьогодні померло в неславі”, „Восьма вулиця плавала в хмарах зелених димів фабрик та марігвані”, „Зелений парк став об'єктом нападу модерних пекучих форм, яких сам Пікассо не розумів”, „Розтягує години фігура, втиснена в стіну нудьги”, „Скотилося сонце за гамір цементового мурашника”, „Над білими капелюхами муринів витав дух Дарвіна”, „Юрба садовила на повітряний престіл червоного ведмеда з незрячними очима”, „Поволі топиться насонна пігулка в золотій чаші всечася”... і т. п.

Це поезія сучасної західної молоді. Гостро інтелектуальна, без зайвих сентиментів. Ляконічно, без прикрас висловлює вона цей екзистенціальний жах буття, яким пройнята вся молодь. Її бунт проявляється у про-

Як уже згадано, оригінальною творчістю не вичерпується поетична творчість Р. Володимира, бо поет працює посилено також у ділянці перекладу, присвоюючи українській літературі дещо із скарбів світової літератури. І треба визнати, що перекладний каталог Р. Володимира доволі показний.

У видавництві „Оріджінеел ворк” в 1970-му році вийшла добірка його перекладів під заголовком „Поезія в перекладах”. Ось список авторів, твори яких надруковані в цьому збірнику: Горацій, Чосер, Гельдерлін, Шеллі, Бронті, Сантаяна, Мейзфілд, Міцкевич, Словацький, Лермонтов, а також „Пісня про Ролянда”. Крім цих авторів у другій частині збірки вміщені переклади поезій автора на кілька мов, в більшості на мову англійську.

Але, як згадано у слові від Видавництва, „сюди, в обмежену розміром книжку, очевидно, не змогло ввійти більше поетичних творів з авторових перекладів, не ввійшли туди теж драми, поеми та прозові твори — переклади з усесвітньої літератури, напр., з Паскаля, Торо, Сінга або ж російська повість Шевченка „Варнак”.